

Goriško-Gradišanska sestoji iz dveh, narodnostno in gospodarsko popolnoma različnih delov. Zapadni del, ki se razteza do črte Kormin-Gradiška-Tržič, živi svoje lastno življenje in tvori gospodarsko enoto. Z ozirom na jezik, ki se govori v tej pokrajini, je tu 72.000 Italijanov in okoli 6000 Slovencev; z geografskega stališča je ta pokrajina samo podaljšanje beneške planote. Tega ozemlja, ki se imenuje Furlanija in pripada po narodnostnem principu italijanskemu narodu, tudi ne zahtevamo zase. Ostanek te province, vzhodno in severno črte Kormin-Gradiška-Tržič, obsegajoč gorato pokrajino, je naseljen s 148.500 Slovenci in 17.000 Italijani, od teh jih je 14.000 v mestu Gorici, kjer tvorijo polovico prebivalstva. Gospodarsko in intelektualno središče te pokrajine je mesto Gorica.

Slovenci so civiliziran narod, ki je jako napredoval in se zaveda v najvišji meri narodne skupnosti z ostalimi jugoslovanskimi ljudstvi. Zahtevamo, da se združi ta pokrajina z našo državo.

Trst in njegovo območje tvorita zemljepisno nerazdružen del čisto slovenskih teritorijev. Večina prebivalcev v tem mestu je italijanska — dve tretjini glasom statistike, med tem ko je ena tretjina slovenska. Slovanski življenjski igra v Trstu v trgovskem in gospodarskem življenju Trsta. Sicer pa, če bi bil Trst v narodnostnem stiku z Italijo, bi pripadali v imenu narodnostnega principa pravo večine. Pa vse zaledje Trsta je čisto slovensko in 20 km slovenske obali loči Trst od italijanskega ozemlja. Vendar se mora gledati na važnost Trsta s stališča njegove trgovske in pomorske vrednosti. Trst je luka svetovne trgovine. Kot tak je izraz svojega zaledja, ki se razteza do Českega, in v prvi vrsti svojega slovenskega zaledja, ki tvori tretjino celotnega tržaškega prometa. Trst je odvisen od svojega zaledja, kakor zaledje od Trsta. Če bi prišel Trst pod oblast Italije, bi bilo to mesto politično odrezano od svojega trgovskega zaledja. Ta ločitev bi bila neizbežno v škodo njegovi trgovini. Ker se je Avstrija kot država podrla, je naravna rešitev tržaškega problema, da se združi z našo državo, in to ravno zahtevamo.

V Istri prebivajo Slovani in Italijani. Glasom zadnje statistike je bilo 223.318 Jugoslovancev in 147.417 Italijanov. Slovani prebivajo strnjeno v srednji in vzhodni Istri. Italijani prebivajo tu v soorodnih skupinah v nekaterih manjših trgih. Po ogromni večini naroda je srednja in vzhodna Istria slovenska. Italijansko stanovništvo prebiva v večjem številu na zapadni obali Istre, zlasti po mestih in samo v petih vseh severni Pulji. To so edina sela laškega jezika na vsej obali jadranskega morja od Tržiča do Spuža. Slovani so naseljeni po obrežnih mestih in po vseh drugih vaseh. Italijansko ljudstvo premore torej eno samo teritorialno mesto. Iz teh vzrokov in tudi za to, ker je istrski poluotok teritorialno zvezan s Kranjsko in Hrvaško, dočim je ločen od Italije po Jadranu, se mora sklepati, da je treba priznati ta poluotok kot nerazdružljiv del naše države. To tudi zahtevamo.

V splošnem je pripomniti, da nima noben okraj jadranskega primorja (od Tržiča do Spuža) nobenih življenjskih interesov skupnih z italijanskim poluotokom. Nasprotno pa jih ima vsakrati njih z našimi pokrajinami, s katerimi so zemljepisno spojeni. Ta višji razlog je treba upoštevati v trenutku, ko se rešuje sedanji problem.

Glede avstrijske statistike se mora pristaviti, da je napravljena po avstrijskem zakonu po občinah. V mestih, kjer živijo Jugoslovani z Italijani kakor v Gorici, Trstu, Pulji, Reki, Zadru, so občine v italijanskih rokah.

Italijanske občinske oblasti same so potemtakem izvrševale štetja in jih torej ni mogoče sumničati, da bi bile štele na škodo Italijanom.

Dr. Fr. Dežel:

Zaobljuba.

(Zavet.)

Vozili smo se na ladji iz Zemuna v Beograd. Bilo je med nami tudi mnogo srbskih vojakov, ki so šli na dopust. »Lepo je,« sem rekel vojak — prostaku, ki je stal poleg mene, »da vztrajate v vojaški službi in nam čuvate svobodo.« »Pa je bila to naša zaobljuba,« mi je odgovoril mož, »osvoboditi Jugoslavijo.« Njegova beseda mi je hipoma pojasnila vprašanje, ki smo si ga često dajali: »Kako to, da Srbi vzdržujejo vojaški red, ko pa smo mi drugi odšli braniti naravnost svoje domove.«

Vem, da je temu iskati tudi druge vzroke, a eden izmed njih je baš — zaobljuba.

Zaobljublili so se Srbi! Zaobljublili se je izza tragedije na Kosovem polju vsak Srb, ki je pel svojo narodno pesem o Jugovcih — žrjavih, ki so poginili, in o žrjavcih, ki so ostali. Zaobljublili se je pred sto leti iznova Karagjorgje in sto srbskih src se je zaklelo, ko je pred 40 leti Avstrija vzel Bosno. Takrat se je zaklel tudi sam Peter Mrkonjić, današnji kralj in svojo zakletvo je izvrševal, odkar je zasedel prestol, ter jo evo izvršil v svetovni vojni, pa preko meja, ki pomenijo srbsko ime in srbsko pravoslavno vero. Iz male Srbije je nastala velika Jugoslavija.

A Srbi se niso samo v duši zaobljublili, iskali so tudi pota, kako izvršiti zaobljubo. Odkar kraljuje Peter, so se na srbskih tleh množile organizacije, ki so imele namen, srbski narod dejansko pripraviti za veliko dobo osvobodjenja in ujedinjenja; vroče naravnost je postajalo, ko je Avstrija — čisto v navzkrižju s srbskimi tendencami — poslegla po okupirani Bosni, da si jo tudi formalno osvoji. Tedaj je vstal »Slovenski lug« in za njim se je uredila »Narodna Odrbana«; žarki tega ognja so gletli tudi med hrvaški in slovenski svet in prof. Škerlić, tega izvanrednega agitatorja za veliko idejo popolnega ujedinjenja vseh treh delov naroda, smo videli že leta 1910. Na Vrazovi akademiji v Ljubljani; videli smo ga, a tudi slišali govoriti in naglašati, kako je naša razcepkanost po pokrajinski pravi pravcati srednji vek, ki se iz njega moramo rešiti, če nečemo zaostati za vedno za Italijani in Nemci, ki so svoj srednji vek premagali ter nacionalno ujedinjeni stopili v svojo novo dobo. Leta 1911. je bilo okoli 70 srbskih profesorjev v Zagrebu in Ljubljani — čuli smo poziv, a vere v nas ni bilo, ali pa ne poguma.

Reko se je, da se pred vojno bili med Slovenci samo trije Jugoslovani. In res, bilo je naravnost nevarno, govoriti o Jugoslovstvu, če se nisi hotel izpostaviti nevarnosti, da se ti bodo smejali ter te imeli najmanj za fanta, če že ne za blaznega. Bilo je tako v privatnih družbah, v društvih in na zborovanjih. V Ljubljani je bilo skoro nemogoče, dobiti večje število ljudi, ki bi hoteli priti v družbo Srbov ali Hrvatov, če so bili ti — le prišli v Ljubljano. Izjave o skupnosti so bile zgolj platonske; malo jih je bilo, ki bi vse svoje osebno delo hoteli identificirati z onimi izjavami, ki bi pri vsakem delu, storjenem na Slovenskem in za Slovence, mislili: »Ali se da pri tem tudi kaj doseči za uresničenje jugoslovanskega edinstva?« Politične stranke niso prišle preko papirnatih resolucij. Krekovo socialno delo je bilo omejeno na katoliški del naroda. Nekateri so bili le za politično jugoslovstvo, a niso pomislili, da sta si kultura in politika v vzajemnem razmerju, to je, vsaka izmed njih mora biti vzrok in učinek. Bledi pomisleki, zavarovanja in omejevanja so jemala vso važnost in moč ideji, ki bi bila morala biti ena, popolna, celotna in neomejena. Če se je mladina upala malo naprej in je začela govoriti celo besedo, ki bi pomenila baš zaobljubo, se niso zgražali le profesorji, ki so bili v strahu za disciplino, ampak kruto je bila zavrnjena tudi s političnih mest.

Dokazano je, da se zdravnikom fiziologom in kemikom tudi do danes še ni posrečilo najti kake mešanice tujevrstnega mleka in razredčevalnih sestavin ali celo imetno narejenega hranilja, ki bi tudi pod najugodnejšimi zdravstvenimi pogoji, najsi tudi v večjih rokah, moglo namestovati le za silo dojenje. Vojna prinesla je prebivalstvu veličansko zlo. Razen strašnih nalezljivih bolezni, ki bodo še desetletja uničevale živeče prebivalstvo in ne manj njegov naraščaj že v kalu zatirale, razen duševne, kulturne depravacije, nam je prišla tudi nekaj dobrot. Za nas ena prvih je ta, da je podrla fiktivno in namišljeno resnico, da naše matere niso zmogljive za dojenje svojih otrok. Velikansko pomankanje mleka je prisililo matere, da so tudi one, ki pred vojno tega ne bi storile, poskušale doiti in glet krasnega uspeha! Na Dunaju je pred vojno došlo samo 32 % mater, med vojsko pa 937 odstotkov. Lepšega dokaza za zmogljivost dojenja, naj si bode tudi tam, kjer ženske v več rodovih niso več dojele, nam ni potreba! Vsak otrok mora biti, kakor je dokazala statistika in razložila nedvojbeno znanost, najmanj tri mesece pri prsih. Manj kakor tri mesece dojen otrok ima spisan smrtniški list! Normalno pa mora biti vsak otrok izključno dojen devet mesecev.

Kaj moremo storiti za povzdigo svojega naraščaja v danih razmerah. Priznam naj velja najugodnejši

»Romati« v Beograd je bilo smutno novinarjo za ugled, za politično »tresnost« romarijevo. In vendar vidimo sedaj, da izvira prav za prav vsa tragika našega sedanjega razmerja do Italijancev — okupatorjev baš iz tega, ker v Petrogradu niso niti vedeli za nas, ko se je sklenel londonski pakt. Se o Srbih niso bili dovolj poučeni; saj se je marsal ruskega dvora čudil, da črnogorski oficir tudi govori srbski. Rusom očitali, da se niso brigali za nas, je sicer mogoče, a bolj zaslužni očitki mi, ki se sami za sebe nismo brigali, t. j. nismo vsaj zadnjih deset let pred vojno, ko je bilo že jasno, kam meri razvoj stvari, preko Srbije in direktno v Rusiji opozarjali na naš svet, poučevali, agitirali itd. Ko bi leta 1913. imeli Rusijo za seba, ali bi potem prišlo spleh do londonskega pakta? Seveda, če bi se ne bil sklenil ta pakt z Italijo, bi morda ta-le ne vstopila v vojno; mislim pa, da vstop Italije v vojno nikakor ni bil odločilen za končni propad centralnih sil. Italija je vezala del avstrijskih armad, to je bilo vse, a kar je centralnim silam dalo zadnji udarec, ni bil morda nedostatek lastnih armad (imele so jih dovolj, vsaj za uspešno defenzivo), ampak notranji gospodarski in tudi politični razkroj.

Leta 1912. sam imel v Gorici dvoje predavanj, ki sta imeli namen, pokazati, da se zamaž zanašamo, rešiti narod s pomočjo podrobnim delom, s snovanjem omejenih sil itd., da nam je marveč misliti tudi na vnanjo politiko, ki jo moremo vršiti preko Srbije; pride lahko do katastrofalnih dogodkov v Evropi in takrat bo za nas odločitev, ali bomo mi imeli v visoki diplomaciji zaščitnike ali ne. Publika se je po mojih predavanjih razdelila v dva ostro ločena tabora: pro in contra. Nekoč prideta k meni dva visokosolca; resno začeta govorita o mojih goriških izjavah; mislim sem, da me pozoveta na — viteški odkovor, ker sem želim nacionalni ideal. V takem mišljenju sem se čutil takrat. Bila sta pa — Vladislav Fabjančič in A. Jenko, ki sta me prišla poslušati, raj bi ono predavanje imel tudi v Ljubljani. Med vseučiliško mladino »a je bil med tem duh že preobrnjen; Fabjančič in Jenko (ki je padel v Srbiji v boju proti Avstriji, Fabjančič je bil ranjen), sta to pokazala s čini.

Naš narod v večini pa za vojno med Germanstvom in Slovanstvom ni bil pripravljen. Le on del intencije in mladine je hitro vedel, za kaj gre. Široke mase so drevice hrabro za avstrijskimi orli, si v blaznemijem navedu položaja zaukale trobojnico za čepice, ko jih je nemški poročnik uvrščeval v marškompanije, in so čisto v Nemčiji videle našo zavezništvo in prijateljstvo. So pa bili tudi taki, ki so sicer proklinjali Wilhelma, tega izrazitega zastopnika pravega Nemstva, a so zaljubljeni gledali na Dunaj, posebno po Karlu in Ziti. Kakor da ni moral biti naš glavni cilj, razbiti Avstrijo! Da je naše ljudstvo tako slabo razumelo naš položaj in ves značaj vojne, to je težka krivda Slovenske Li. Stranke, ki je imela ljudstvo v rokah, da ga ni pripravila za veliki hip! V drugi polovici vojne je S.L.S. skušala popraviti, kar je bilo zamujeno. Majska deklaracija je storila mnogo, a vendar je bilo že pozno; ljudstvo smo morala takorekoč »ABC« Jugoslavije razlagati, zato smo pa bili vedno nekaj korakov za Čehi.

Zaobljublili se nismo pred vojno; zato smo zamudili mnogo in težko popravljamo. Mislimo, da lahko Slovenci živimo za sebe in posebej, pa smo se motili v enem in drugem. V tem spoznanju radostno pozdravljamo one, ki so razumeli čas ter porabili dogodek, da so kot emigranti delali tam zunaj ali zlasti kot člani jugoslovanskih legij v ruski ali srbski armadi izpolnjevali svojo pravo vojaško dolžnost. St. Radić mi je nekoč rekel: »Škoda teh ljudi! Doma bi jih rabili. Toda takih, kakor je bil Radić, ki so hlaburžanom skladali slavospeve, smo imeli doma dovolj, no pa hvala Bogu tudi nekaj takih, ki so vedeli, kaj je bilo treba storiti tu doma, da delo onih tam zunaj ne bo zaman...«

Zdelo se mi je potrebno o tem izpregovoriti, da bi pravilno presojali sebe in svojo prošlost ter znali primerno postopati v bodoče.

naš boj po knjigah, po spisih, po časopisu, z živo besedo iz govorniškega odra in lece in ne najmanj spovednice: splava. Omejitj moramo na vsak način kriminalni splav. Pa tudi splav vsled bolezni, slabosti, lakote, piodokrvnosti, škrlbi, dela, tuberkuloza, sifilisa itd. smo v stanju omejiti. Smotreno skrbstvo za noseče ženske s podporami v denarju, blagu, s tolažilno besedo itd., dosego bo krasne uspehe. Skrbstvo za matere se mora, kakor smo videli, začeti že v zadnjih mesecih nosečnosti. V to poklicane so pred vsem bolniške blaginje, ki morajo že v tem času poseči v žep in svojim članicam ne samo za ta čas, ampak tudi za porod in devetmesečno dojenje izplačevati bolnišnično. Država kot taka mora skrbeti za ustanovo, modernih higijenskih domov, za noseče ženske z vsemi novorojenimi zahtevami opremljenih porodnišnic in najdenišnic. Teh dobrot poseleževalo bi se lahko omeženo in samake matere delavke, one iz malih obrtniških krogov, žene malih uradnikov, one delavke, ki ne svojim domu delajo in posebej pa služkinje, ki do danes idu blaginjskih podpor nimajo.

Videli smo statistično število, ki nam absolutno dokazuje, da brez dojenja ni zdravega in silnega naraščaja. Zatorej bodi naša največja skrb silna, razširjena in prepričljiva propaganda za dojenje.

V šol. (v vseh delniških razredih),

Umisli iz Srbije.

Srbija je mnogo prepadla, ona je trpela neverovatno za nekoliko godina ovog rata te sada putnik kad prodje kroz nju ne može se moći pomeniti i pitati se je li to ona zemlja onako napredna, bogata i cvetna kakva je bila pre ovog rata?

Srbija se sad nalazi u žalosnom stanju i to će pasti u oči svakom koji makar najpovršnije stvari posmatra. Meri se ukazala ta prilika, i ja sam prošao neke krajeve Srbije, mogao se lično uveriti o onome što gore reko, video sam Beograd, Smederevo i jedan deo Sumadije. Moje utiske iz toga puta, po tim sumornim krajevima iznosim čitaocima »Slovenskog Naroda« u uverenju, da će ih zanimati i interesovati.

Vojzna do samog Zemuna nije prijatna kao ranije u vreme mira, ali tek pred Beogradom se oseti kakve će teškoće dalje nastajati. Tek odavde čovek oseti da je tu strašni rat ostavio puno tragova. Prelazanje biva ladjom iz Zemuna u Beograd kao i u opšte prenošanje sve robe koja je za Srbiju odredjena... Pretrpanost na Zemunskom pristaništu svedoči kako je još haos koji tamo vlada...

Lada me je prenela pred sam mrak januarskog jednog dana kad vetar brisao preko Dunava noseći sneg i hladnoću. Stunih nokom na beogradsku kaldrmu i odmah me obuze čudno, neverovatno tužno i sumorno raspoloženje. Ponova kao da sam preživljavao sve časove zikasa i nesreće koje su ovu prestonicu zadesile gledah one razvaljene kuće, izrešetane zgrade od topovskih i pušanih zrna, ostatke i svedoke užasnih borbi što su se oko leop nekad Beograda vodile...

Beograd u istinu nije više ono što je bio. Napredna varoš i prestonica sad je gotovo zamrla, život u svakom pogledu, ućutao, svet se većinom povukao i ne pokazuje veselost, niti radost što je jednom minulo grozno doba strahota ratnih, već je gotovo postao ravnodušan i apatičan.

Na putu mi je bio Kallmegean, lepi nekada Kallmegean koji je još sneg nekrivao, njegove staze nije ni iz daleka kao predje; nema njegovih šetala. On čeka tek vredne ruke da ga uredi, očisti i dadu mu oni niemu nobilačeni silku i prijatnost. Taj Kallmegean, istorijsko mesto sad će još znamenitiji postati. Sa njega će i dalje umorni šetalec u večje posle šetnje sa krajine staze baciti svoje poglede u ravni Srem i Bačka, plodne ravline obasjane veselim zracima zalazećeg sunca...

Setate li ulicama beogradskim ne srećete poznata lica. Kao da još razstareni stanovnici ne dolaze svojim domovima znajući da su kuće opustošene, razrušene ili bar opljačkane. Oni odlaze iz domova zadržavajući se negde u Francuskoj, ali Švajcarskoj. Srpski narod je dosta bio razsturen po svetu navikavši se da luda čeznući za domovinom što je pod neprijateljem grozom i bez milosti čamila u ropstvu. Ali dan je došlo opet narodnog oslobodjenja. I oni će natrag nabitati domovima. Sad pak ulicama prolaze vojnici i oficiri raznih stranih uniformi Englezi, Francuzi, Amerikanci. Još se videju austrijske i nemačke uniforme i sve se to meša sa srpskim te čini zamisljivu, punu šarenila sliku...

Posećio sam nekoliko domova prijatelja i poznanika svojih. Kakvo razočarenje! Na licima svih čitao sam šta su propatili. Nisam ih trebao ispitivati, njihove bore su mi same kazivale. Promene, ogromne promene se zbile i dogodile. Kao da je čitava večnost protokla od našeg razstanka. Imali smo tako jedan drugom pripovedovati, ili smo pustili te čuteći gledali smo se.

Ladja iz Beograda do Smedereva davala je vojničku sliku, i karakter. Preputa vojnika što su kućama hitali na odsustvo jer toliko vremena ne vide svoj dom, većito na frontu, a borbi, vani otadžbine ili u ropstvu zazeleli se oca, majke, žene, sestre i brata nisu gledali niti su marili što hladni severac briše. Tunkajući sve vreme od Beograda do Smedereva na krovu ladje željno su očekivali čas da se nadju na pristaništu — pa da se rasture, putevima u razna sela koja su ih željno čekala. Na njihovim si licima mogao čitati i pretrpljene muke, duševnu borbu, razna

u babilniškim kurzij, u zdravniškim predavanjima se mora z vso vmeno začeti propaganda za dojenje. Vsaka mati brez izjeme mora doiti.

Ustanoviti se moralo po vseh mestih in po vseh industrijskih centrih oskrbovalnice za dojenčke in matere in ambulatoriji za otroke. V teh se zdravniško pregleda mater in otroke, se nadzira otroke s pomočjo tehnik, pomaga materam s perilom, jestvinami ali denarno podporo, ob boleznih se oddajajo zdravila itd. Tukaj se podučuje matere, kako pripravljati hrano za otroke, se oddaja mleko za dojenčke, podarja potrebne spise in z živo besedo bodri matere v njihovem težkem položaju.

V teh oskrbovalnicah se posreduje za delo za matere, posreduje za dojenje in pod zdravniškim in skrbstvenim nadzorstvom oddaja otroke na »amienje« dojam. To delo oskrbuje zdravnik v zvezi z otroško skrbnico.

Otroke oddane na »amienje« pregledajo na njihovem domu, upoštevajoč sanitarno razmere, okoliščine ali okrajni zdravnik, uke babice in otroške skrbnice. Prvi ko postane otrok gođen za šolo ali otroški vrtič, prevzemo šolske oskrbovalnice oblasti s svojim le-robovom skrbstvom za naraščaj.

Treba nam je tedaj centrale, iz katere bi se smotreno vodilo vse skrbstvo in ta centrala mora biti sama moderna otroška bolnišnica, ki bi sprejemala v svoj oddelci za dojenčke, to je

stradanja što su podnosili a i radosno nestrpljenje da se nadju medju svojim mrtim i dragim. Volja za životom se jasno očitavala, za njegovim radostima kojih su tako dugo bili lišeni. Nije ih napustilo uverenje da će se sve dobro svršiti, da će kraj rata svima pa i njima doneti očekivani pokoj, mir i sreća...

Smederevo je neverovatno mnogo trpelo i stradalo, više možda no ikole mesto u Srbiji. Ulice su njegove na svakom koraku to jasno pokazivale. Cesto same ruševine nalazite mesto onih lepih zgrada koje su ranije varoš krasile. Lica još ubijanja kreću se po nešto sa življenj ulicama i sokacima. Črne šamije i crnina kud žena pokazuje šta je ona narod, stanovništvo doživelo i u žrtvama podnelo.

Stupite li u razgovor s kime očala-nje još izbija iz svake reči. Zale se, tu-že ali i mirno s rezignacijom podnose, pomirivši se sudbom. Njih je rat, pat-nje naučilo da sve ravnodušno podnose i gledaju. Izgubili su pojam o dobru, gledali su samo užas pa za bolje i zabora-vili...

Stupao sam u razgovor sa dosti lica. Imao sam puno stvari slušati. Ko bi sve to izpisao jer bi čitave knjige trebale, velike, ogromne, da se iznese ono što su doživljavali. Utisci što ih dobijate užasni su, puni neke beznačajnosti kad slušate ove priče. Ali ipak rekoć vera u bolju budućnost, u lepšu, silniju našeg naroda njih je tešila i hrabrila da mirno podnose žrtve. Samo kad je neprijatelj jednom oteran, kad je nje-ga spasio jer mu je krv i dušu isisao.

Trebaće vremena, rada ali će se doterati i otpočede nov život. Život u radu nešto na pruzi (i ako je vreme bi-lo užasno) svedočila je da se pruga ina-če sistematski iskavrena opravila. Sve je još u neredu dok ne proradi glavna arterija, pruga Solun - Beograd, dok ne stupi u saobraćaj taj put.

Uz put sela već daju koliko toliko sliku mirnog života, ona su se brzo oporavila. Nedostatak jedino radnih snaga nepovoljno utiče, ali i to sa svr-šetku rata biće uklonjeno.

Palanka je bila prva na momu putu dalje od Smedereva za Sumadiju. Do-sta živa i napredna gotovo i sad takva izgleda. Nije mnogo u ratu stradala. Osećase jedino oskudica u svemu, kao i ostalim mestima Srbije što je posledica neprijateljskog odvraćanja namirnica.

Sumadija sama nije ono što je bila. To se primećuje i po selima i varošima. Oskudica, skupocina i drugo znači sa koji svedoče koliko je Nemač apro-palo. Ali bogat kraj on će se brzo podi-ći, osobito ako mu se pritekne u po-moć, a to nadležni neće i ne smeju propustiti. Malo mesta, Palanka obična u kome sam nekuliko dana proveo uti-calo je da sam mogao otestiti se tuž-nih utisaka, što sam dobio u Beogra-du i Smederevu. Iskrenost, toplina do-čeka tamošnjih stanovnika dale su mi dokaza ponova o starom gostoprimstvu srpskom. Ja se i tih momenata s ra-doljubno sećam. To medju svojim utiscima iznosim, da čitaoci vide. Mnogi Slo-venci i srbi će se možda spomenuti takvih momenata što su lično doživeli.

Dr. Čirša.

Rak-rana.

»Le čevlje sodi naj — kopitara, trdil je že naš nesmrtni pesnik, s čemur nas je hotel gotovo opozoriti, da je gotovo najbolje, ako se vsakdo izmed nas peča pred vsem s tem, kar se je naučil in za kar je usposobil en. Država — vsaj prejšnja — je zato zahtevala pri nameščaju svojega urad-ništvu, učitelstva in drugih nameščen-cev ocledno naučne in usposobljen-ske dokaze. Ako si hotel doseči mesto celo cestnega pometača, moral si do-kazati s šolskimi izpričevaji, da si res dovrlj — predpisano pometaško prak-so ter da imaš dočisto usposobljen-sko preizkušnjo. Ni se pri tem gledalo ali imaš tudi čistih in spretnih rok za iz-vrševanje naporne pometaške službe in ali si to službo tudi kodaj uspešno izvrševal.

Tako je bilo nekda v nazadnjaški in oharčihčni Avstriji. Poleg raznih »predpisanih« šol, izpitov in dokazov sposobnosti — na papirju, moral je na-vadno prosilec tudi za najskromnejšo službico biti pa še posebno nemško ali

in dojenišniško matere in otroke iz državnih porodnišnic. Najdenišnici oziroma dojenišnici naj bi bil priklonjen dom za noseče žene, za one rovice, ki vsled svojega stanja ne morejo več delati in preživljati se. Tam bi se po njihovi moči porabljale v dojenišnici za domača dela in ob lednem naučile se ravnati umstveno z otroci.

V najdenišnici se stekalo vse pod, ki vodijo dojenčke v zunanjo oskrbo k ženam, ki doje ali so sicer po svoji le-obrazi v stanu rediti umstveno malč-ke pred šolsko dobo. Od tod se nadzira zdravstveno stanje in zunanjo oskrbo oddanih otrok.

V področju bolnišnice za otroke spada tudi ambulatorij oziroma oskrbo-valnica za dojenčke in matere in vse njene podružnice. Tod bi se stekali viri državne pomoči in javne dobrotljivosti, in bi bi z malimi svotami zagotovljen obstoj zdravemu, čilemu in številnemu naraščaju.

Vse skrbstvo za naraščaj pa se mo-ra, ako naj bode uspešno, kloniti prvi in glavni moderni zahtevi in ta je: mati in otrok tvorita nerazdružljivo jedno, obo spadata pred vsem v družino in ne v javne zavode. Naš cilj bodi: nobenega otroka, ki naj se rodi, ne smemo izpu-stiti iz vidika in v to svrhu se morajo stisniti šola, cerkev, sanitetna in sodnijska oblast ter javna dobrodelnost v složenem delu, roka v roki za obstaj našega naroda.

Ako se ozremo po umrljivosti otrok iz stališča oziroma na prenoženjske raz-mere staršev in vzamemo velikost stan-ovanja za merilo, najdemo sledeče številke. (Po statistiki naj znaša na-jemnina za stanovanje vedno petino vseh dohodkov družine.) Na Nemškem so dognali, da umre od tisoč dojenčkov pri ljudeh, ki imajo za stanovanje samo: sobo in kuhinjo s predsobo 17,7 % (od teh 49 % dojenih otrok), tri sobe s kuhinjo in predsobo 12 % (3 odst.) od teh je tri odstotke do-jenih otrok, štiri in več sob s kuhinjo in predsobo 8 % (28 %), od teh je 28 odstotkov dojenih otrok. Kaj sledi iz tega?

1.) Da niso otroci revnih staršev, ako jih matere doje, veliko na slabšem, ako oni od bogatašev (49 % : 3 % : 28 %).

2.) Ker umre, kakor smo videli v istih razmerah veliko več otrok zaliva-nih s kravjim mlekom kot dojenčkov pri prsih, se mora vsaki materi omogočiti dojenje.

O velikih razlikah, kemičnih, fizikalčnih in bioloških med materinim in kravjim mlekom ne bom govoril, ker tu za znan-stveno razpravo ni prostora.

Brez vsakega dvoma je dokazano, statistično in znanstveno, da potrebuje mladici vsake živalske vrste neobhodno v svojo rast in obstanek mleka iste ži-valske vrste za hranilo, ker le v tem se nahajajo vse, za mladica potrebne snovine, v pravi množini in razmerju.

nemškutarsko pobarvan. da se tudi v najmanjši stvari varuje — državni interes, ki je edino obstajal v tem, da je brez privolenja vedno čuječega folksrata (katero privolenje pa se ni nikdar izdalo, ker so ti gospodje bili v narodnih obzirih intrinsigntni) si smel skriviti las na glavi nemškutaria. Sledeč tem smerem ni čuda ako e bivša vlada imela na vseh svojih mestih »sposobnih« in »zanesljivih« — pometačev in tudi — dvornih svetnikov, ki so vsi goreli navdušenja za pravično državno blagodat ter pridno delali v občno in posebno v svojo blaginjo.

Dogajalo se je tako ob časih, ko so pri nas vladali avstrijski nedemokracijski absolutisti in mi, revna plebs, smo morali molčati, kajti pravica je bila le ena in to so krojili — na Dunaju. Sedaj si pa pravico kuje narod sam in da bo ta pravica drugače izpadla kakor je bila dunajska in budimpeštanska, si menda vsaj želimo, ker bi bila drugače zastoj potekla dragocena kri za osvoboditev iz jarma Dunaja in Budimpešte. Da se na nahajamo še vedno v njenih duševnih okovih, je pa faktična resnica. Dokazuje nam to posebno naš — Uradni list kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki nam skoraj dnevno prinaša cvetke našega zaslužnjega mišljenja, s katerimi pritiska naša vlada na svoje sodržavljane ter jih potiska v nekdane podložniške razmere brez ozira na dejansko spremembo okoliščin in novodobno demokracijske zahteve. Iz Uradnega lista bi človek posnel pravo sliko vsega narodnega življenja, ako bi ta uradni list sam se postavil na res demokracijsko stališče. Ali, da se iz njega izlušči vsaj kakšna trdnost, resnice, trebalo bi razgrniti gosto zagrnjalo, ki zakriva marsikako nepravilnost, katere se v listu samem odkriva kot samo ob sebi umevna, lepo odlična resnično potrebna ukrepitev v podobi — naredbe.

Ali vrtno se k stvari sami. Brahi smo v zadnjem času nebroj člankov in notic, kako so se pri nekaterih oblastih naše narodne vlade pod roko zasedla mnoga dobro noseča mesta brez daljnih dolgotrajnih razpisov ter se ista oddala več ali manj »zlahtnim« in zaslužnim (i. s. za Avstrijo) gospodom, gotovo le v interesu — službe in države (t. j. dotičnih gospodov samih). Pa so se s tem zasedla vodilna in nevodilna, a dobro dotirana mesta, je samo po sebi umevno, kajti kdo bi se pač pulil za bagatele v današnjem času, ko priprosti delalec — verzičnik zasluži lahko na dan stotake! Da se je pri tem pozabilo — skoraj brez izjeme — na nižje uradništvo je pa le znak — očitega nedemokratizma, češ, čemu bi pihali v stvar, ki nas ne peče, saj je za vse to uradništvo merodajna — službena pragmatika in drugi dostvarni predpisi, ki so še v veljavi!

O, sacro egoismo! — bi vzkliknil naš sosed in prijatelj Lah. Delajo ti ljudje prav kakor mi, pri tem pa kažejo na nas kakor na — machiavelliste. Ali nismo tudi mi sklenili londonske pogodbe ter na njej vztrajamo, čeprav nas je rinski dogovor in Wilson sam pravil na — laž! Če vztrajamo pri londonski pogodbi je to za zato, ker v tem imamo svojo korist ter ne dopuščamo, da bi tudi majhni narodi prišli do svoje veljave. To treba šteti in zadušiti kakor mi to delamo v zasedenem ozemlju. Mi imamo sedaj moč v rokah in nič nas ne briga obupni kliči tlačene raje in Wilsonove točke o demokraciji. To so fantazije, ki se jih da odpraviti z avtoriteto!

Ali si to mišljenje ni podobno? Ali ne mislijo tudi ti na novo pečeno svetnik in nadsvetnik, ravnatelj in podravnatelj istotako napram ostalemu nižjemu uradništvu, ki je sedaj odvisno od teh »jugoslovanskih« predstojnikov kakor je nekdaj bilo od velemožnih avstrijskih birokratov? Hiša se vendar začne zidati pri temelju navzgor. Pri nas se je začela graditi pri — dimnik! Ne čudimo se torej, da med nižjim uradništvom dan na dan narašča nezadovoljnost, ki jo pevuječe še naraščajoča draginja. Uradnik vidi danes v svojem predstojniku mnogokrat pohlepnege sebičnega in egoista, ki ne privoščiti tudi njemu kotička na solnem, temveč ima dve merili: eno — boljše — za se, drugo pa za podrejenega uradništvo. Dočim si lahko sam osvoji ker je pri koritu kar več ali manj v razsodstvu ali znanstvu z »merodajnimi« krogi, pušča, da nižji uradnik dalje strada ter poginja.

Dočim se pri namestitvi vodilnih boljših mest ni zahtevalo toliko kvalifikacij i. dr., navajajo se nižji uradniki od prav istih »predstojnikov«, ki so bili že deležni višje »milosti« — na instančno pot ter smerjajo v centrali v Beogradu potrebe razpisov mest, kvalifikacije itd., da se le odpravijo za trenotek ter dalje — stradajo. Poje se gospodje socializma: boje se strašnih boljševikov. Ali pa niso bili sami največji »boljševiki«, ko so se trgali za — boljši kotiček v državnih službah? Ali ne pomislijo, da s svojim sedanjim postopanjem proti nižjim uradnikom silijo te, da se pridružijo socialistom in celo boljševikom? Lepo je »voditi«, ali kaj e obča nezadovoljnost prevre? tudi najboljši voditelj to tedaj ne more potlačiti. In da je nezadovoljnost velika, to nam kažejo članki in notice v časnikih, ki navajajo vsak dan nove pritožbe zastopanih uradništva.

Kaj pa če bi vse voditeljstvo odpovedalo ter bi si uradniška nižja masa nanekrat zahotela priboriti svoje »vzroke« — alioma? ...

Mnogo je v Sloveniji uradniških mest, ki so jih prej zasedali znani nemški podrepaniki avstrijske države. Ti so se sedaj — menda ne začasno — odpravili ter dali na razpolago nemški Avstriji. Človek bi mislil, da se bodo vsa ta izpraznjena mesta takoj razpisala ter podelila dosledno onim našim proslcem, ki so bili v prejšnji vladavini najbolj preganjani. Ustanovilo se je tudi več novih uradniških mest, kar se tudi utemeljuje z nastalo potrebo državnega obrata. Tudi ta mesta bi se bila morala razpisati ter oddati »demokracično« onim, katerim je v Avstriji šiba pela radi njih prostodušnega mišljenja navzlic njih spretnosti in sposobnosti.

A motil bi se, kdor misli, da se je to storilo. Na mesto avstrijskih birokratov so po gornjih imenovanjih stopili več ali manj zakrknjeni jugoslovanski birokrati, kateri pridno stopicajo po poti njih prednikov, ki so bili preganjeni. Boljša mesta se kar kratkoma zasedejo — brez konkurzov in na nje stopajo (ali so že stopili) velmoži, ki so imeli za Avstrijo res velike zasluge, kar je ista itak kolikor toliko pripoznala, ker jih je pustila plezati po lestevici navzgor. Ali za Jugoslavijo? — Menda ne mislijo ti gospodje zbirati si zasluge na tak način tudi za demokracično Jugoslavijo, da iz svojega sedanjega visokega sedeža smatrajo nižje uradništvo kot nekaj potreben — privesek, ki se ga pa lahko omalovažuje ali celoma prezira? Dočim je boljših uradniških mest morda 10 odstotkov vseh izpraznjenih in novo sistemiziranih, se jih je — brez razpisa popopolnilo vseh 10 odstotkov in še več; nasprotno je pa izmed 90 odstotkov ostalih tudi praznih mest ne samo popolnjenih k večjemu 10 odstotkov — druga pa še razpisana niso! Pač pa se razpisujejo razna mesta — uradniški slug, kakor bi bila naša država ustanovljena, da pokorni slugi dvorijo milostnim ukazovalnim gospodom — višjim uradnikom.

Tudi druge razpise beremo v uradnem listu. Tako stršiše že tretjič v istem razpisu za popolnitev »cestnih in rečnih mojstrov« in 18 mest »cestarjev«, kako važnost se daje tema razpisoma, bodi povedano, da zavzemata 104 tiskane vrste, mesečna mezdca cestarja znaša pa celih — 60 kron. Ako pomislimo, da trikratno inseriranje teh razglasov samo stane vsaj 300 kron ter da se za ta tako mastna mesta gotovo ne bodo potegovali razni svetniki, pripoznat moramo, da se je postavi in občin pravilom zadostilo, ker se izpraznjena mesta — tudi razpisujejo!

Da se je za sestavo teh razpisov rabila tudi »v to poklicana in zato sposobna konceptna moč«, to spada pa v posebno poglavje, katero bi bilo za nas predolgo razmotirati. Tu naj le omenimo, da je ta konceptna moč oni — kopitar, o kateri velja pesnik, da je edino le sposobna — čevlje soditi. In da nam na vseh koncih in krajih primanjkuje — pravoznanec (koncipistov), je to razvidno iz vseh pogovorov z našimi »merodajnimi« činitelji, radi česar treba neki forsirati ustanovo lastne vsaj pravniške univerze.

Kaj pa, če bi nam primanjkovalo bolj dobrih demokracičnih čevljarjev, krojačev, trgovcev, izvrševalnih uradnikov in drugih delavnic — strokovnjakov, ki bi znali misliti s svojo glavo brez obremenjujočih zamotanih paragrafov in dlakopetstva, katerim bi bila res na srcu blaginja naroda, ne pa mrtva stvar? Kaj če bi se pobrigali več za realne potrebe in zahteve današnje dobe ter ne polagali toliko važnosti na obliko in formo? Predvsem nam je rešiti pereča vprašanja in tako vprašanje je ono — nižjega stradalocnega uradništva. Pri tem velja: bis dat qui cito dat.

inž. Lev Bloudek:

Avtomobilne zveze.

(Koncesioniranje.)

Uvod.

O pomenu in porabnosti avtomobilov kot promet. sredstva tritati še dandanes veliko besedi, bi bilo odveč; zadostuje, da pokažemo na vsestransko uporabo teh strojev in na sijajne uspehe avtomobilne službe v svetovni vojni, bodisi že v čisto vojaških zadevah in namenih, ali pa v oskrbi zaledja.

Ce je avtomobilizem že danes važen tekmovalac železniciam posebno tam, kjer bi gradba tudi le ozkoirne železnice ne bila gospodarna, bo avtomobilizem še pridobil na pomenu v hodoče vsled daljšega razvoja in napredka te stroke, ki ga lahko pričakujemo z vsjo skurnostjo tako, da smemo smelo trditi, da ne bo izhajala v hodoče nobena moderna država brez obsežnega omrežja avtomobilnih zvez.

Zveze kot zasebna podjetja.

Pri razmotrivanju te važne zadeve vsiljuje se predvsem vprašanje, v koliko je interesirana — oziroma celo dolžna se interesirati — država na ustanovitvi, obstoju in razvoju, na rednem obratu in zlasti na koncesioniranju avtomobilnih zvez.

Do sedaj so bila vsa taka podjetja — vsaj pri nas — v rokah zasebnikov, poidevcev ali konzorcij, in ako najsmo odkritostni in nepristranski, moramo priznati, da so bila ta podjetja pred vsem drugim le spekulativna podjetja, ki so doprinala lepe dohodke podjetnim kapitalistom, kojim pa ni bilo dosti za pravi namen zvez, to je za primerno izpopolnitev prometnih sredstev po vsestranski potrebi in svrhu zvez posameznih, daleč v stran leže-
ših krajev z ostalimi kulturnim svetom.

Moralna dolžnost vlade.

Tako daleč seveda ni šel interes zasebnih podjetnikov, kar je tudi popolnoma naravno, kajti ta interes je predvsem dolžnost države, in tako prihajamo takoj in neposredno do lastnega predmeta svojih vrstic.

Ce ne bi imela država kot taka sploh nobenih moralnih obveznosti v ravnanju navedenem oziru, če ne bi bila sploh ali če bi bila le neznatno interesirana na avtomobilnih zvezah ter na številnih drugih vprašanjih, ki pridejo pri tem v poštev, ne bi bilo gotovo ugovora proti dosedanjemu načinu koncesioniranja.

A zadeva ni tako enostavna, ako jo le vsestransko uvažujemo.

Zasebniki so se dosedaj in se bodo gotovo tudi v bodoče naravno zanimali predvsem le za proge, na katerih je pričakovati živahen osebni promet, dobiček, dočim mora biti moderni državi gotovo ležeče na tem, da olajša, oziroma omogoči po možnosti zvezo vseh krajev z ostalim svetom.

Da bi pa prevzela država v svojo upravo samo postranske pasivne proge in prepuстила vse ostale, dobičkapolne proge zasebnikom, tega vendar ne bo zahteval in ne more zahtevati nihče.

Razmerje med zvezami in sorodnimi državnimi podjetji.

Razen razmerja države do avtomobilnih prog iz omenjenega osebnostno blagovno — prometnega, kakor tudi recimo iz kulturnega ozira napram oddaljenim krajem, ne moremo prezreti ozko zvezo državnih interesov tako z upravo avtomobilnih zvez kakor tudi in zlasti z ustanovitvijo, z opravilo in v obratnem vseh k zvezam spadajočih naprav. V tem oziru naj navedem samo dva najpomembnejša momenta, in sicer:

a) Vzdrževanje državnih cest — in to bodo s časom, kakor vsaj upamo, vse deželne in nekatere važnejše okrajne ceste — ne bo v bodoče mogoče brez tovrstnih avtomobilov in brez sorodnih strojev, kakor drobilec kamna in cestnih valjarjev.

b) Istotako bo rabila vojaška uprava — torej zopet država — tudi v mirnem času precejšnje število raznovrstnih avtomobilov in bo vrhu tega zelo interesirana na strogi evidenci in dobrem stanju vseh tudi zasebnih avtomobilnih sredstev v svrhu uspešne rekvizicije v času sile.

Delavnice.

V ravnokar navedene namene bo treba razen strojev tudi primerno število delavnic za popravila, skladišče za obratna sredstva in garaž, kot prvi temeljni pogoji za redno funkcioniranje avtomobilnih vozil.

a) Gospodarsveni oziri.
S stališča nacionalnega gospodarstva pač ne kaže, da bi imela podjetja morda privatnih avtomobilnih zvez zopet svoje lastne take priprave, brez katerih pa ne bi zmagala le ta zadostiti zahtevam pošne in vojaške uprave glede »emotnega rednega obnata oziroma premeta ter glede primernega vzdrževanja svojih lastnih vozil.

A uporaba državnih delavnic in garaž tudi po zasebnikih bi pa povzročala t. i. »so komplicacijo, da bi taka rešitev ali sploh ne bila ali bila le težko izvedljiva.

b) Pogoji za ustanovitev.
Glede možnosti ustanovitve in glede uspeha delavnic v naši domovini naj navedem sedanjost avtomobilov v Ljubljani, ki se je ustanovila — četudi v začasni obliki in v začasnem obsegu — v najtežavnejših dnevih preobrata in ki izvršuje vkljub temu že danes tako rekoč vsa potrebna, da, tudi večja popravila in kateri zahvaljuje zlasti vojaška uprava redno vzdrževanje potrebnega števila sposobnih avtomobilov.

Sodeč po uspehu te delavnice, ne bodo pogoji za ustanovitev povsem odgovarajočini delavnici tudi v naši domovini nikakor posebno težavni; imamo že danes nekaj sposobnega inženirskega osebja, lepo vrsto zmognih monterjev, delavcev in soferjev. A vendar naj bo takoj na tem mestu izrecno poudarjeno, da se bo treba pred vsem drugim v ravnokar navedenem oziru sigurno zavarovati, predno se odločimo za daljše korake.

Potreba avtozvez strojev in vozov.

Trenutne težkoče nastanejo daleč tudi glede nabave neobhodno potrebnih strojev za delavnice in vseh obratnih sredstev, ter bo v tem oziru bržkne treba počakati normalnih mirovniških časov.

Da ne bomo nikakor izbahali s sedanjim parkom, ki je po večini zelo obrabljen, deloma nesposoben in deloma nerabljen, da bo torej neizogibno potreben uvoz novih vozov je, mislim, samo ob sebi umevno.

Iz teh vidikov kaže torej, da se posvetimo vprašanju avtomobilnih zvez z vsjo te važne in nujne zadeve vredno vsmemo takoj v svrhu, da ne oddaljimo njeno udeležitev do daljine bodočnosti.

Enotnost tipe strojev.

Glede tipe strojev sem mnenja, da je njena enotnost, vsaj glede vsake vrste vozil posebej in v obsegu gotovih okrožij (dežel) neprecenljivo vrednost radi zanesljivosti pri njeni, hitri izmenjavi posameznih delov (podobno kakor je enotnost kalibra pušk nezogibni pogoji za armado) in ne manj radi cenejših nabave in cenejših popravil.

Da bi se hoteli države, predvsem vseh naših avtomobilnih zvez, odločiti za enotnost tipa strojev, bi morali najprej razmisliti o potrebi enotnosti tipa strojev in vozov.

podjetjem iz ozira na to, da bo ona sama morala morda reflektirati na začasno porabo zasebnih strojev, ne kaže in ne bi bilo kar enostavno izvedljivo, če tudi na vse zadnje mogoče. Ker pa si mora država zagotoviti kolikor le mogoče številni park že iz vojaških ozirov, bilo bi tudi v oziru enotnosti tipe povsem opravičeno, da konzentira država avtomobilne zveze le sebi.

Negospodarsveno izkoriščanje strojev.

Nikakor ne moremo prezreti in podcenjevati okoliščine, da bi izkoriščali zasebniki, v primeri z državo, stroje veliko več že radi kolikor le mogoče popolnega obrestovanja svojega kapitala. Posledice take negospodarnosti bi bile: netočnost prometa, manjvrednost strojev v slučaju nagle sile, težavnejša popravila itd. Odpomoč temu po nadzorstvo države? Ne varajmo se! Tako nadzorstvo je prvič le težko, če je sploh izvedljivo, in obtežilo bi po nepotrebnem zopet le državo.

Socialni oziri.

Konečno naj omenim splošno in nakratko moment čisto socialni. Je nesporno in naravno, da hoče vsak zasebnik pri svojem podjetju imeti kar največ zasluga; ker se pa zasebnik ne udeležuje dela same, gre njegov dobiček na račun delavstva, ki je potemtakem prikrajšano.

Na podlagi dolgoletnih skušenj pri državnih gradbenih delih smo prišli do zaključka, da naj vodimo po možnosti vsa svoja dela v lastni režiji, ako hočemo prihraniti podjetnikov dobiček, ki je v razmeri k njegovemu delu veliko prevelik, v svrhu potrebnejše uporabe v korist celokupnosti, in ako hočemo izboljšati plačo delavcem.

Vsaj je socialna skrb v prvi vrsti zadeva in dolžnost države — imam seveda na misli moderno, demokratsko državo — in govore torej tudi socialni oziri za koncesioniranje avtomobilnih zvez državi.

Resumé.

Če naj še na kratko rezumiram, je mi posebno poudariti:

a) Ce je moralna dolžnost države prevzeti pasivne proge, bo le povsem pravilno in pravično, da prevzame le ta v kritje pasiv tudi vse aktivne proge.

b) Za tako prevzete govori tudi neposredni in posredni ter dalekosežni interes države na čim večjem številu lastnih avtomobilov, ter v zvezi s tem

c) narodnogospodarski moment iz ozira na dejstvo, da bo država — vsestranski in kar največ na avtomobilnih zvezah interesirana, ter imajoč že itak lastne delavnice, garaže in skladišča — zmagala uspešneje ustanoviti čim več prog in omogočiti cenejši promet.

d) Enostavno rešitev vprašanja po možnosti enotne tipe.

e) garancijo glede kakovosti strojev in vozov, in končno

f) izboljšanje socialnega stališča zaposlenih delavcev.

Koncesioniranje državi.

Nadejam se, da sem — četudi na kratko — vendar pojasnil, da ima na avtomobilnih zvezah v pretežni večini vseh v poštev prihajajočih ozirih eminentni interes država, iz česar sledi, da ima tudi ona največjo pravico ne samo do koncesije za te zveze, ampak tudi do čiste dobička, kojega zamore boljše kakor zasebnik uporabiti v splošne koristne namene zlasti pa v korist dejanske delajočih, to je delavskih moči.

Koncesioniranje avtomobilnih zvez državi pa nikakor ne izključuje primerno, da celo potrebno sodelovanje tudi drugih, posredno interesiranih faktorjev in institucij.

Tudi za kompromis, to je za koncesijo državi in zasebni konzorciji se ne morem nikakor navdušiti. Ne samo, da bi izgubile vse udobnosti, ki sem jih naštel, precej na vrednosti, bi podpirala država v tem slučaju le komunistno bogatenje, kupčenje kapitala posameznikov v škodo neposredno zaposlenih, v škodo celokupnosti, prevzemajoč ob enem sama vse delo, vso skrb in na vse zadnje tudi vso odgovornost.

Sicer pa — strogo vzeto — se ne gre pri celim vprašanju za nič več in za nič drugega, kakor za vsestransko izpopolnitev oziroma preureditev civilnodržavnih poštinih zvez v moderni obliki.

Civilno — državna uprava.

Organizacija javnega avtomobilnega prometa ter vseh zraven spadajočih naprav delavnice itd.) tvori naj torej en del državne, in sicer civilne uprave. Vsaj mora biti vodstvo te organizacije kakor tudi vodstvo vseh delavnic, da celo posameznih vozov v rokah veččakov inženirjev oziroma tehnično izvežanih moči.

Le takrat dosežemo sigurno in povsem zadovoljno svoj cilj, ako rešimo vsako vprašanje strogo in izključno le stvarno; zaposlimo torej vojaške le pri vojaškem, inženirja pa in tehnika sploh pri tehničnem delu.

Preskrba železnic s premogom.

Iz Trbovelj, glavnega premogovnika na slovenkem ozemlju prihaja vest, da tamošnja dobava premoga vedno bolj nazaduje. Ali se vračajo časi preteklega vojne ali kaj je temu vzrok? To važne in usodopolno vprašanje si stavi marsikdo, ker se mu vzbude neljubi spomini na čase, ko radi pomankanja potrebne goriva nismo zamogli odpravljati zadostno število vlakov za osebe in tudi ne za tovore, ko smo bili prisiljeni sedati v nezakurjene osebne vozove ter se prepustiti usodi zamudnega in nerednega potovanja. Kje tiči torej vzrok tem vznemirljivim vestem iz Trbovelj in drugih premogovnikov? Ali bomo res primorani zopet skrbiti promet na minimum, ali bomo zopet čakali na vsako naročeno blago daljšo dobo?

Svetovna vojna je postavila vse nauke o narodnem gospodarstvu na glavo in ni prizanesla nobenemu podjetju — tudi rudnikom ne. Vojstvo, ki je zadobilo glavno besedo ne le v politiki in vojevanju, temveč tudi na gospodarskem polju je zagospodarilo tudi nad premogovniki v naši domovini in je z brezprimerno brezvestnostjo z vsemi možnimi izkoriščala tudi to panogo dobave. Posebno pa so trpeli ravno rudniki na Slovenskem, ker so bili frontni na jugozapadu najbližji in ker so ležali v etapnem prostoru, kjer je imelo vojaštvo edino besedo sploh. Slo se je v prvi vrsti edino za kolikor mogoče izmožganje rudnikov; nikdo pa se ni brigal za bodočnost, nikdo ni skrbel zato, da bi rudniške naprave ostale trajno dobre za vedno enako ali celo večjo količino dobave. To ni brigalo avstrijski, mogotcev in nikdo si s tem ni belil glave razen lastnikov premogovnikov.

Danes, po preporodu, smo navezani edino na naše premogove rudnike, ki jim vojna ni prav nič prizanesla. Vsled nepojasnenega političnega položaja moramo sami skrbeti, kako bomo izhajali iz lastne moči, kako bomo zadostili našim železnicam, našim tovarnam in drugim obratom. Po podatkih dr. Brezingerjeve brošure o narodnem gospodarstvu je znašala skupna produkcija vseh slovenskih premogovnikov (Trbovlje, Zagorje, Kočevje, Hrastnik, Karpan, Sv. Stesan, Skale, Zabukovica itd.) leta 1913. okroglo 18 milijonov 810.000 stotov rjava premoga ali na dan ca. 522 vagonov po 10 ton. Produkcija se je razdelila sledeče: Trbovlje dnevno 190 vagonov, Zagorje 170 vagonov, Hrastnik 67 vagonov, Kočevje 40 vagonov, Krpan v Istri 22 vagonov, Skale 55 vagonov, Sv. Janž 125 vagonov dnevno, v ostalih manjših premogovnikih pa ca. 75 vagonov na dan.

Danes pa lahko računamo povprečno produkcijo na dan nekoliko takole: Trbovlje okoli 100 vagonov maksimalno, Zagorje in Hrastnik skupno okoli 90 vagonov, Kočevje 25 vagonov, Skale 30 vagonov in ostali rudniki skupno 25 vagonov, dobimo skupno kakih 300 vagonov, ki odgovarjajo komaj 57% dobavi v letu 1913. Letno znašalo bi to okoli 108 milijonov stotov, kar komaj krije domačo uporabo, za izvoz ne preostane nič. Vsled spremembnih razmer pa smo prisiljeni da na vsak način podpiramo sedanjne pokrajine našega kraljevstva s premogom, dalje pa moramo skrbeti tudi za dobavo južno-železniškim program po Nemški Avstriji do Müritzuschlaga, kar izda tudi lepo svoto dnevno. Ako torej pomislimo, da moramo vzdrževati sami svoje železnice in tovarne obrate, kakor tudi pirati sosedo in tužino z našim premogom, uvidimo prav kmalu, da sedanja produkcija daleko ne zadostuje vsem potrebam. Iz tega razloga bo torej potrebno, dobavo nujno zvišati.

Koliko potrebujejo dandanes naše železnice od cele produkcije? Pavšalno lahko trdimo, da porabi državna železnica okoli 15 vagonov, južna na našem ozemlju pa okoli 30 vagonov najmanj dnevno. Drugim pokrajinam moramo oddajati dnevno 45 voz, južni železnici za njene proge v Avstriji pa tudi zopet najmanj 10 vagonov dnevno. Skupno potrebujejo naše železnice ob sedanjem prometu okoli 95 do 100 vagonov ali 33% celotne dobave premoga. Kje so ostali obrati, gospodinjstva itd. itd.?

Iz tega zopet sledi, da se mora produkcija zvišati, ali pa bomo prisiljeni takoj zopet znižati število osebnih vlakov ter skrbeti, da bodo imeli tudi naši obrati, tovarne itd., dovolj goriva, ker v slučaju neobratovanja tovarnic itd. železnice ne bodo imele nikakega dela.

Kako torej naj se produkcija zviša? Večina vseh premogovnikov (Trbovlje, Zagorje, Hrastnik, Kočevje itd.) so last »Trboveljske premogovne družbe«. Kapital je francoski, družba pa je poslovala v naših krajih zol ne mski ter je predstavljala pred preporodom enega izmed onih znanih stebrov nemškega mostu k Jadranu. Ta družba kot lastnik ima torej dolžnost, svoje vsled vojne podirajoče se rudnike popraviti, podpreti, podzidati ter opremiti z vsem potrebnim. Ako pa tega ni volna ali zmožna storiti, pa naj naša vlada brez običajnega, cincanja in obotavljanja poseže za prav železno energijo tu vmes ter naj napravi sama red in zagotovi tako dovoljno dobavo

**Spominjajte se zaklada
Slov. sokolske zveze**

goriva. — Po koncu vojne je bilo časa, ljudi in prilicnosti za »Trbovsko premovalno družbo, dovolj, da bi bila spravila v red v prvi vrsti Trbovje samo, urenila dovozne in druge pravice, pogasila gorivo rove ter skratka omejila in zaprečila daljše propadanje rudnikov. Glejmo, da ne bo prepozno in da ne bomo iznenadeni od dogodkov, ki bi slabo, skrajno slabo vplivali na celo gospodarstvo obratov, tovarov, železnice itd. Danes za daljšo dobo ukinjati prometa ne bi bilo oportuno in bi rodilo zle posledice vseh gospodarskih dejavnosti. Torej naprej! Na delo!

Novinski pregled.

»Pravda« priobčuje razgovor svojega sodravnika z bivšim črnogorskim ministrom predsednikom A. Radovićem, ki je bil potem najizrazitejši predstavnik črnogorske emigracije. Ki je stremila za tem, da zrušijo dinastijo kralja Nikole. Ko je bil Nikola dobitelj roke Radovića, za je obsojen na smrt, pozneje pa pomilostil. Radović pravi o stanju v Črni gori, da je povsem zadovoljivo. Dela se na ureditvi državne uprave in narodnega življenja na vseh poljih. Prehrana gre na bolje. Nemiri o Božicu so bili sad intrig agentov bivšega kralja Nikole. Zavezniki so posilili v Črno goro posebno komisijo, da se prepriča o razmerah, potem je prišla še ameriška komisija, te dni pa, ko je prišla nova mednarodna komisija, so prišli tudi rekruti na Cetinje. Pozvanih je bilo 1000, prišlo pa jih je 4000, kar je bil najboljši dokaz za komisijo, da so Črnogorci za ujedinitve veliko bolj, ker so iz njih krajev, kjer se je izvršil o Božicu poskus pobune, prišli pa so na poziv narodnega izvrševalnega odbora. Ameriški major je vprašal nekoga rekruta: Kaj bi storili, ako bi se vrnil bivši kralj Nikola? Odgovor: Ubili bi ga! — Zakaj? — Zato, ker nas je izdal. — Slične odgovore je dobil na več mestih.

»Epoha« se obrača v članku s podpisom svojega glavnega urednika Savčića, do vlade kraljevstva in notranjega ministra Pribežića ter ga svari pred preganjanji, očitno napenjenimi proti Srbom, ki so bili v času okupacije ostali doma in se jim očita, da so paktirali z Avstrijo, da delansko niso storili nič drugega nego gledali, da rešijo življenje sebi in svoji družini. Tudi Miloš Obrenović je delal približno tako pred sto leti, končno pa so spoznali, da ni bil »našim sluga«, marveč da je ob kratkih razmerah s svojo politiko še najbolje koristil svoji domovini Gorje mu, ki sedaj voha za izdajalci in hoče pripraviti preganjanje med izmučenim prebivalstvom, katere je potrebno miru in redni razmer. Minister ne pozna spet, ki se pletejo pod njegovim platem. Zato pa mu jih odkrijemo: V Beograd so došli z Vami Vidan, Fulanović in Trnski, trije avstrijski uradniki, ki so poslali na vislice mnogo Beogradčanov, jih internirali na tisoče in onemogli mnog srbski dom. Zakaj so prišli? Zato, da pod Vašo unravo znova napolnijo beogradske teče. O tem Vas obveščam in Vi me boste lahko umeli, ker veste, kaj se pravi trpeti na nedolžnem.

»Slovenec« piše ob slovesu kardinala Bourna: Ne vemo, koliko je naša usoda že pisana, vemo pa, da smo si v kardinalu pridobili odkritega in iskrenega prijatelja, ki bo o naših stvarih informiral vse angleško javnost, informiral Pariz in Rim. Naši bi tudi danes odločitev bila proti nam, definitivna ne bo. In svet bo tedaj poznal nas, naše pravice, naše težnje, trpljenje, poznal na tudi našo sposobnost in našo kulturo.

»France Militaire« prinaša iz poverljive francoske vojaške kritičarja generala Mallettera članek, ki trdi, da je italijanski generalissimo Diaz po 4 dnevnih liutih bojih prebil avstrijski centrom in provzročil deblave avstrijske armade. Glede na zahteve Jugoslovancov pravi Malletter: »Ob vsej simpatiji do Jugoslovancov ne smemo pozabiti, da so tvorili del avstro - ohranske monarhije in da so zlasti Hrvatje bili lihi protivniki italijanske vojske. Jugoslovanci imajo sedaj novo državo in sredne se morajo šteti, da so dobili svojo neodvisnost po zaslugi zaveznikov, med katerimi je tudi Italija. Ne gre za to, ali je manj ali več Slovanov ali Italijanov v Istri, Dalmaciji ali Kranjski, marveč gre za to, da se odredi meja, katero mora Italija braniti proti navalom Nemcev, ker Jugoslovanci, Cehi in Poljaki niso dovolj močni, da bi se upirali Nemčiji, otačeni z avstrijskimi Nemci. Sigurnost Slovanov je bolj odvisna od moči zaveznikov nego od njihovega jedinstva. Kakor mora Francoska imeti stražo ob Renu, tako mora imeti Italija na Jadranu in na Dunavu s sodelovanjem slovenskih držav, ali kot glavna interesirana sila za sebe in za lico narodov.« — Ta general pa slabo pozna potek bojev v Benečiji in čisto napačno mnenje ima o Italijanih. Za to, da bi nam ugrabil Italijani te naše slovanske Primorje in tudi del Kranjske ter nas potem »branih« proti navalom Nemcev, se pa lepo zahvaljujemo francoskemu generalu, kakor tudi za to, da postavlja Italijane za stražo na Jadranu in še na Dunavu. Smešno naravnost! Ne le naš, tudi francoski interesi se ne skladajo s takimi izjavami.

»Morningpost« trdi, da je dolžnost Angleške, da brani vzhodno Italijo na Jadranu, jugoslovanske zahteve pa naj podpira samo toliko, kolikor niso v nasprotju z italijanskimi zahtevami.

»Le Pays« pravi, da je važna okolnost, da se jugoslovanske - italijanske teritorialna vprašanja rešijo istodobno s francosko - nemškimi teritorialnimi vprašanji. Zahteve Jugoslovancov morejo biti odobrene, Italija pa ne sme biti razočarana. Naši soprojci stihijo v to, da bi se omenjena teritorialna vprašanja reševala istodobno, ker hočejo na prav nesramno očrtniti za našo zemljo.

»Sloboda«, glasilo socialističnih intelektualcev, odgovarja Radfca na njegov pamflet proti socializmu, rekot: Vi, gospod Radić, pri nas pretenirate na zastopanje socialne revolucije. Vi, ki ste socialni, kulturni reakcionar, protektor frankovske klerikalne teokratske mafije in cenzuriran-

kovskega razsula. Konstatiramo, da v vsem svojem sedanjem delovanju podrejuje vitalne interese kmotov, to je agrarno reformo, nekim majlim, lažnim, spekulativnim, zločinarnim interesom nacionalističnega separatizma.

»Stara Srbija« je priobčila prav lep članek »Naše mere iz peresa nekoga Dalmatina, ki pravi: Srečni smo, da smo naš Jadran s svojo silo odvzeli sovražnim rokam. Sedaj je naš vzduh vse obali, kolikor daleč sega kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Jadransko morje bo odprto, svobodno morje. Po njem bodo plule pod našo častno trobovnico trgovske ladje, ladje, ladje, ladje, mesom in sadjem, širom njegove čiste širine bo raznašal veter jako besečno in vesele vsilike naših slobodnih mornarjev našega rojstnega kraljevstva. Italijani se trudijo, da bi ne bilo tako, ali tako, kakor pravi naš vrli Dalmatinec, mora biti!

»Straža« v Mariboru pravi v svojem uvodniku, da delzna vlada napenja vse sile, da bi »uredila« vse tano življenje slovenskega ozemlja v Ljubljani. Tako bi se uvarila posebnost država, nekako podkrajstvo, ki se protivi našemu programu da čedi naša država skozi in skozi edinstvena. Pa tudi s socialnega stališa ni prav, da se vse centralizira v Ljubljani. Ena poštno in brzotavno ravnanje za vso Slovenijo je preveliko. Drugo pa bi se ustanovilo na Stajerskem. Rudarska šola pritiče v Trbovlje in ne v Ljubljano. Neverjetno je, da hoče delzna vlada tudi obratno ravnanje lužno železnice spraviti v Ljubljano. To bi spadalo na Stajersko. S samim narodnim navdušenjem se ne opravi vse. Treba to navdušenje podpreti tudi z gmotnimi sredstvi.

Pismo iz Beograda.

DELO V NARODNEM PREDSTAVNIŠTVU. — DEMOKRATSKI KLUB. — PRESTOLNI GOVOR IN ADRESA PARLAMENTA. — NAŠ NARODNI PROGRAM. — AGRARNA REFORMA, USTAVA, SOCIJALNA POLITIKA.

(Poročilo »Sloven. Narod«.)

Beograd, 11. marca.

Verifikacijski odsek je sinoči končal svoj nekoliko dolgotrajni posel in jutri bo zbornica v plenarni seji odobrila njegovo poročilo. Velike stranke so sporazumne, da naj bo debata o verifikaciji čim krajša, da ve more parlament končno konstituirati in preiti h rednemu delu. Prvi dnevi Narodnega predstavništva so že pokazali kako odlično mesto zavzema v njem naš Demokratiški klub, kateremu bo naš v najodločilnejših momentih političnega in zakonodajnega dela pripadala inicijativa in odločitev. Naš DK je postal naravni centrom našega parlamenta, okrog katerega se polagoma zbirajo druge skupine in katerega privlačni sili ne more odoletiti ena grupa, ki hoče resno delati za konsolidacijo našega mladega kraljevstva. DK je imel tudi že opetovano priliko pokazati svoje taktične vrline in si je z njimi priboril ugleda in spoštovanja. Tako je spretno prebrodil mučno afero vojvodinskih mandatov, ki je grozila zanesiti konflikt med JDS in srbsko radikalno stranko — konflikt, katerega so razni malovščenci že z veliko nestrpnostjo in — radostjo pričakovali.

V verifikacijskem odboru se je pokazalo, da imajo vse srbijske stranke (Srbijanci, srbijanski so izrazi za Srbe iz nekdanje kraljevine) popolno zaupanje do JDS, razveseljiv pojav, ki ga je tem višje ceniti, ker so strankarska nasprotstva v Srbiji jako ostra in ker vsaka stranka ljubosumno gleda okrog sebe. Bilo je poskusov od raznih strani, da se ohladi razmerje ali srbskega tkz. protipašičevskega bloka (nekdanje opozicije, ki pa je danes vsa v vladi, torej mladordikalne, narodne in napredne stranke ter tkzv. disidentov) ali pa radikalne stranke napram JDS. Vsi ti poskusi so se klavno ponesrečili.

Poseben dober viš je napravilo, ko je naš demokratiški klub z lepo gesto ponudil predsedniško mesto srbskim strankam in se zadovoljil z mestom I. podpredsednika. Z lojalno in koncilijantno taktiko hoče D. klub postopati tudi napram manjšim skupinam. V tem oziru je zanimivo, kako krepko je Koroščeva grupa demontirala vest, da ona ni za sodelovanje z Demokratiškim klubom...

Ko dobite moje poročilo, bo naš parlament že konstituiran in se bo nahajal v važni razpravi. Po iniciativi D.K. se bo namreč takoj po prestolnem govoru Prestolonaslednika pričela debata o zunanjepolitičnem položaju povodom predloga, da naj Narodno Predstavništvo na prestolni govor odgovori s posebno adresom. Namen tej debati je pokazati celemu svetu nezlomljivo voljo naroda po očuvanju naše teritorialne dotakljivosti.

Zastopniki ujedinenega naroda SHS bodo izpregovorili najresnejše besede na naslov mirovne konferencije v Parizu in bodo dostojno in velikopotezno izvedli misel, katero bo — kakor sem izvedel — izjavil reagent v svojem izgovorjenem govoru, da je v interesu Evrope, celega Sloveštva, da nam veliki narod prizna pravo na to, kar je našo.

Parlament bo regenti odgovoril s posebno adresom, katero bo izdal v svojo izvoljeni odbor. Povodom razprave o tej adresi, ki bo vsebovala program naše nove domovine, bodo zastopniki našega naroda prvi imeli priliko pretrpeti velika maza zunanja in notranja vprašanja. Pri tej priliki se bodo prvič merili »centralisti«, to so vsi oni, ki hočejo močno jedinstveno državo »separatisti«, t. j. oni, ki bi radi tako krvavo in s tolikimi žrtvami osvobodeno in ujedinjeno domovino zopet delili po plemenih, pokrajnah in žaklostnih tradicionalnih metodah, katero smo v Avstriji nazivali »divide et impera«.

Ali bo že pred to razpravo ali še le po njej prilika, da si parlament da nekoliko prožnejši poslovnik nego je sedanj srbski, ki ga je Narodno Predstavništvo začasno osvojilo, se bo še le pokazalo. Kakor izvem to minister za konstitucijo in v kratkem o tem razpravljati s posameznimi strankami.

Kot dve najvažnejši nalogi začasnega parlamenta bo prestolni govor baje označil predlog o agrarni reformi in o začasni ustavi. Vlada hoče, da se čim prej loti pravične razdelitve zemlje. Zato ne bo čakala, da parlament vsa tozadevna vprašanja uredi zakonom, temveč si lo izprosi posebno pooblastilo, da odredi najnujnejše navedbenim potom. Takisto hoče ministar za socialno politiko prosti za pooblastilo, da uvede nekatere najnujnejše socialno politične reforme. Tu sem spada delavsko zavarovanje, osemurni delavnik, ustanovitev delavskih zbornic itd. Med nujeje zadeve spada tudi predlog o državljanstvu kraljevstva SHS, katere je, kakor sem se informiral v ministru za konstitucijo, že izdelana in ki mora le še skozi komisijo in pred ministri svet, da se predloži Narodnemu Predstavništvu.

O začasni ustavi je bilo že mnogo debatirano in mnogo kritike. Vse to je bilo v gotovem oziru depjasirano, ker ne gre za to, da se sedaj ustvari nekaj novega (to je stvar konstitucije) nego, da se raztegnejo gotovi deli srbske ustave na celi teritorij SHS. Ministri svet je dotični zakonski predlog že soglasno odobril in vsi ministri tudi socialisti Korač in dr. Korošec so točko za točko glasovali za predlog in zato, da se ustava najdemokracijejše države začasno uveljavi za vse naše ozemlje. Kakor sedaj izvem, vstaja vlada načelno pri svojem predlogu, minister Kramer pa je dobil pooblastilo, da s strankami razpravlja o tem, ali bi se posamezne določbe morda dale prilagoditi raznim geslom, ki danes prevladujejo javno mnenje. Srbijanski politiki mi zatrjujejo, da je način kritike posameznih besed nemški način, ki sečira stavke, pozablja pa, da je življenje lažje od besed in da ima v vsaki državi narod težko svobodin, kolikor jih je sam sposoben držati in braniti. Tako daje srbska ustava kralju razne prerogative, toda nikdar bi se vladar teh prerogativ ne mogel poslužiti proti volji parlamenta, t. j. naroda, tako močna je v državi demokratična ideja.

Program parlamenta je torej obilen in posla je dovolj. Naj bi ga Narodno predstavništvo, v katerem je opaziti mnogo dobre volje in razumevanja za vse naloge, srečno vršilo.

Politične vesti.

Zbor delegatov NSZ.

vsestrokovnega združenja Narodno-socialne Zveze se vrši v soboto, dne 13. marca 1919 ob 8. zvečer v društveni dvorani v Narodnem domu v Ljubljani.

Dnevni red: 1. Naznanilo predsedstva. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blaginaja. 4. Poročilo nadzorstvenega sveta. 4. Poročilo vodstva NSZ. 6. Volitev upravnega odbora. 7. Volitev nadzorstvenega sveta. 5. Pravilnik in organizacijski red NSZ. 9. Določitev vpisnine in prispevkov članov. 10. Zvezno glasilo. 11. Določitev časa prihodnjega zbora delegatov in glavne skupščine. 12. Skupščina.

Zbora delegatov se udeležijo: 1. Odbor osrednjega vodstva NSZ. 2. Odposlanci podružnic NSZ. in 3. Odposlanci društev, včlanjenih v NSZ.

Glavna skupščina NSZ.

Članov in zaupnikov vsestrokovnega združenja Narodno - socialne Zveze se vrši v nedeljo dne 16. marca 1919 v društveni dvorani v Narodnem domu v Ljubljani.

Dnevni red: Dopoldne ob 9. uri: 1. Naznanilo predsedstva. 2. Delavsko strokovno gibanje. Poročevalec tajnik NSZ. Ivan Tavčar. 3. Socialna zakonodaja in politika. Poročevalec dr. Vladimir Ravnihar. 4. Narodni socializem in internacionalizem. Poročevalec dr. Viad. Knaflič. 5. Žena v delavski organizaciji. Poročevalec Manica Komunova. 6. Delavska mladina. Poročevalec Ivo Peruzzi. 7. Resolucije.

Dopoldne ob 3. uri: 1. Posvetovanje o propagandi za NSZ. Poročevalec predsednik NSZ. Rudolf Javan. 2. Delavski tisk. Poročevalec tajnik NSZ. Ivan Tavčar. 3. Sklep.

Glavne skupščine se udeležijo: 1. Člani NSZ. 2. Zastopniki NSZ. in 3. Imenoma povabljeni gostje.

SHODI IN ZBOROVANJA JDS DNE 9. MARCA.

Zadnje nedeljo je priredila Jugoslovanska demokratska stranka zopet več, deloma krasno uspešnih shodov in zborovanj. Posebno veličastno se je obneslo ustanovno zborovanje v Savski ulici, kjer se je zbralo toliko ljudi,

in okolčanov, da se je moralo zborovati pod milim nebom. Shodu je predsedoval davčni upravitelj Rudolf Vičkov, poročal je dr. Ravnihar. Zborovanje je trajalo štiri ure. Razpravljalo se je tudi o znanih svetovskih dogodkih meseca januarja 1919. Govornik je obljubil, da se bo zadeva natančno preiskala ter bo vsaka krivica popravljena. Nastopilo je tudi več govornikov iz ljudstva, celo nekaj žensk. Izvolil se je pripravljati odbor za krajno organizacijo. — Prav lepo sta uspela tudi shoda v Kranju in Kamniku, kjer je temeljito poročal dr. Žerjav o političnem položaju. Razpravljalo se je tudi o raznih važnih krajnih staveh. — Tudi v Starem trgu pri Ložu je prišlo nad 300 oseb k ustanovnemu občnemu zboru, ki se je vsled tega spremenil v imponenten shod, a to kljub agitaciji s prižnic in po hišah. Govorila sta gospoda Ivan Pučelj iz Velikih Lašč in Ivan Rus iz Loškega potoka. — Nadaljnji shodi so bili: v Medvođah (govorila dr. Lavrenčič in dr. Krivic), v Skofljici (govorila dr. Lah in profesor Jug), v Dolenjem Golem (govorila dr. Lovrenčič), v Šmartnem ob Savi (govorila dr. Kavčič). — Krajni organizaciji za Šiško in Kolizejski okraj sta imeli občni zbor, kjer je govoril profesor Breznik. — Zeleti bi bilo, da se povsod shodi vestno pripravijo.

SHODI JDS PRIHODNJO NEDELJO.

V nedeljo, dne 16. marca priredi Jugoslovanska demokratska stranka sledeče shode: na Vrhniki ob 3. popoldne, v Rajhenburgu po zgodnji maši in v Trbovljah (ura nam ni naznanjena).

DIKTATURA PROLETARIJATA.

Zagreb, 12. marca. »Hrvat« piše pod naslovom »Diktatura proletarijata«, da se naše socialistične stranke klajajo boljše vzhodu in se izjavljajo za diktaturo proletarijata, ker ne verujejo, da bi se brez revolucije mogli doseči njih cilji. Beogradske »Radničke Novine« pravijo: »Ako hoče proletarijat ustvariti svoje cilje, mora se v prvi vrsti boriti proti buržoaziji oblasti. Ne po parlamentu, ampak skozi diktaturo parlamenta vodi pot k socializmu. »Hrvat« pristavlja k temu citata: Lepo! Mesto diktature buržoazije ustvari diktaturo proletarijata bi značilo priti z dežja pod kap. Mi se borimo proti vsaki diktaturi in menimo, da je dovolj, če vsak sam odloča o svojih poslih. Odkod naj ima ena skupina pravico, da diktira večini? Socializem mora gaiti druga pota, da doseže svoje cilje. Če tega ne zna, ni tega kriva buržoazija.

NOVO GLASILO JDS V BEOGRADU.

LDU. Beograd, 12. marca (JDU). V svoji zadnji seji je sklenil klub jugoslovanske demokratske stranke, da osnuje v Beogradu svoje glasilo. List bo delniško podjetje in bo značil osnovni kapital 3 milijone krun.

PLENARNA SEJA DEMOKRATSKEGA KLUBA.

LDU. Beograd, 12. marca (JDU). Danes popoldne je bila plenarna seja demokratskega kluba. Na seji se je najprej uredilo vprašanje o kandidaturi podpredsednika za narodno predstavništvo. Ker je poslanec Milan Roč odločil, da se ne bo kandidiral, je bilo določeno, da se poveri kandidaturi za podpredsedniško mesto poslanca dr. Ivanu Ribarju. Član demokratskega kluba. Nadalje se je razpravljalo tudi o agrarni reformi ter se je doseglo soglasje, da se ukrene v vprašanje reforme naših agrarnih razmer vse, da se zvede z odobritvijo parlamenta. Nekateri govorniki so poudarjali, da nastajajo ponekod vsled napačnega razumevanja že sedaj spori, ki lahko učinkujejo na obdelovanje zemlje.

TRETTJA SEJA NARODNEGA PREDSTAVNIŠTVA.

LDU. Beograd, 12. marca. (JDU) Predsednik verifikacijskega odbora Pečič je otvoril kot začasni predsednik narodnega predstavništva današnje plenarno sejo ob 10-15 dopoldne. Zapisnik zadnje seje je čital tajnik dr. Vladimir Corović. Zapisnik se je vzel na znanje. Po odobritvi zapisnika je odobril narodno predstavništvo nekaterim poslancom dopuste. — Minister za notranje stvari Svetozar Pribežić je sporočil skupščini, da nekateri poslanci iz Dalmacije niso mogli priti v Beograd, ker jih italijanske okupacijske oblasti ne puste iz zasedenega ozemlja. (Veliko ogorčenje in izrazi protesta v celi dvorani.) Ministev sporočilo se je nato odkazalo verifikacijskemu odboru v nadaljnjo obravnavanje. — Nato je prešla zbornica k dnevnemu redu: Poročilo je čital tajnik verifikacijskega odbora dr. Hinko Krizman v srbo-hrvatskem jeziku. Nato ga je pričel čitati slovenski član odbora dr. Lončar v slovenščini, kar pa je zbudilo med slovenskimi poslanci velike nemire. Ministrski podpredsednik dr. Korošec (Jugoslovanski klub) je nato med odobravanjem cele zbornice predlagal, naj se čitanje v slovenščini takoj opusti, ker vsi Slovenci razumejo srbo-hrvatiščino. Nato je bilo čitanje poročila v slovenščini prekinjeno. Predsednik ministrskega sveta Stojan Protić je pripomnil, da bi morala tudi manjšina verifikacijskega odbora predložiti svoje poročilo pismeno. Zastopnik manjšine Petrovič (radikalni disident) je odgovoril, da je to manjšina opustila, da ne bi preveč zavlekla dela narodnega predstavništva. Predsednik Pečič je sporočil, da je dobil verifikacijski odbor po zahtevu svetovne dela

še poverilnico istrskega poslanca Matka Laginje obenem s protestom dr. Cervarja, ki dokazuje, da so volitve istrskih poslancev razen Matka Laginje izvršene nepravilno. Prihodnja seja bo 13. t. m. ob 9. dopoldne z dnevnim redom: Debata o poročilu verifikacijskega odbora.

MEĐISTRANKARSKA KONFERENCA.

LDU. Beograd, 12. (JDU). Jutri se vrši medstrankarska konferenca o poudaritvi števila mandatov in manifestaciji predsedništva narodnega predstavništva.

NOVOIMENOVANI MINISTRI PREHRANE.

LDU. Beograd, 12. marca. (JDU). Za ministra prehrane je imenovan Pavel Marinković, poslanec arbake napredne stranke, naš dosežanji diplomatični zastopnik v Bukarešti.

NOVOIMENOVANI MINISTRI ZA ŠUME IN RUDE.

LDU. Beograd, 12. marca. (JDU). Ministrom za rudarstvo in gospodarstvo je imenovan poslanec Sefika Grahic, musliman iz Bosne (Jugoslovanski demokratski klub).

KER NI DOBIL LJUDSKEGA ZAPANJA.

LDU. Beograd, 12. marca. (JDU). Minister brez portfelja dr. Rajčević (Crnogorec) je podal ostavko.

NAŠI VJETNIKI DOMOV!

LDU. Beograd, 12. marca. (JDU). Ministrski svet je sklenil, da se državljani našega ozemlja, ki so bili tekom vojne ujeti kot vojniki bivše avstro-ohrske monarhije in so sedaj v Rusiji kot ujetniki, evakuirali iz Rusije pod kontrolo države. Ta naloga se poveri posebnim misli, ki bo imela svojo sedež v Odesi.

BANAT NAŠ. TODA BREZ TEMEŠVARA.

LDU. Beograd, 12. marca. Dopisnik »Epohes« brzojavila iz Pariza: Govoril sem z našimi najvišjimi delegati. Splošno so zelo zadovoljni s uspehom gleda naših meš namram Romanini. Značilo je, da so se romunski delegati kar penili srđite nemoci, ko smo predložili svoje načrte o skupnih mešah. Reči moremo, da bo železniška proga Bela Cerkev-Temešvar naša in da bo zavarovana po pasu, četudi bomo morali v interesu dobrih odnosov žrtvovati Temešvar sam.

AMERICANI RES ODHAJAJO Z REKE? LAHI ZASEDLI SPLIT?

LDU. Beka, 12. marca. (Dun. kor. ur.) Amerikanska posadka je danes zapustila mesto. Španaki konzul, ki zastopa ameriške interese, je pozval vse podanike Zedinjenih držav, da naj se takoj pripravljajo za odpušanje. Amerika hoče ostati nevtralna v konfliktu, ki bo najbrže izbruhnil med Jugoslovanci in Italijani.

LDU. Split, 12. marca. (Dun. kor. ur.) Italijanske trupe so zasedle Split. Italijanski general je prevzel povsinstvo nad mestom in pristaniščem. Angleske čete in ladje so odpušle.

Op. ur.: Vest, da namerava Amerika vse svoje posadke odstraniti iz našega Primorja, smo prinesli med avtonimi posebnimi brzojavami poročilo, da pred enim tednom. Celotno italijansko časopisje in zlasti pariski in švicarski laški agenti in odposlanci so to vest razširili po celotnem svetu kot dokaz, da hoče Amerika te čete odtegniti za to, da se ne zapletejo v grozili jugoslovanske laški spor. Ako Amerikanci res odhajajo, to je v svezi samo s njihovo demobilizacijo, ne pa s sporom. Načrti pa je treba, da je današnja vest razširjena po dunajskem dopisnem uradu, ki je potom konzula Gebasella in drugih svojih emisarijev v teeni zvezi z laško in bolgarsko propagando v Švicari. Dokler ne dobimo vesti o odhodu Američanov iz Reke iz odtodnega vira, odnose od Novinskega oddelka. Zarebu, dotlej to smole ne verujemo, in če se tudi vest o odhodu uresniči, ne moremo verjeti njejera vzroka, dokler prihaja vest iz tendenčnih laško-nemških poročil, ne pa iz ameriških.

Slično je glede Splita. Pred par dnevi so Lahi razširili neresnično vest, da je Split zaseden. Še večer je splitski »Dalmatinski« dopisnik urade to vest trmerno označil. Leta laška vest je sedaj preko Švice in dunajskega dopisnega urada prišla k nam. Dokler je ne dobimo kot izvirne vesti sami ali pa potom katerega naših dupljenih uradov, smatramo torej tudi to vest za laško ravo.

THOTAPLJENJE V MARIBORU.

LDU. Maribor, 12. marca. Z osidrom na thotaplenje, organizirano v Mirnem otsegu v Mariboru, ki ima svoje svoje zlasti s Hrvatsko in Kranjsko, je izdala državna policija odredbe o postretni kontroli. Danes so na cesti v Karlovinu zasčili thotaplenca Lašica, baje je St. Petra pri Mariboru, ki je akual 5 konit uhitoplatiti preko meje. Priteti se je izgovarjal, da polie konie v Pomico k Prahu, da mu jih izroči v roje Prah pa je znan, da je v svezi s Reihenschuhom iz Fobroja, ki se pete s thotaplenjem koni in je bil pri tem šole pred kratkim zaseden v Splitu s 22 konji. Nadale je policija danes zasledila pri šolenčarju Uršaku v Karlovinu 20 kg finoza tobaka, namenjenega tudi preko meje. Pri njem so deklirali v ta namen izdelovale cigarete, ki jih je policija zaplenila. Izgotovljenih 1000 kosov.

SPLETKA GRASKEH NENCEV V MARIBORU. STROGA KONTROLA.

LDU. Maribor, 12. marca. Kakor smo se tukajšnji nemški šolenčarji v zvezi načrtov graskih komunistov, nastetiti se nadvlada v mestu, nenačrtovano vozarilo v Gradec. Polovredne se dozname, da se omenjeni šolenčarji vozarilo na podlazi takovskega službenega naloga, ki ga pod raznimi prevezami dobivajo od pristojnih šolenčarjskih uradov, oziroma od nezanesljivih uradnikov. Proti tej alorabi je varnostna oblast ukralila potrebno na pristojnem mestu sarači strofite kmetov.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Na naslov deželne vlade. Pred nekaj dnevi smo zopet ališali, da mišl deželna vlada razpusti našo politično ekspozituro, katere je bila pred nemškim navalom v Borovljah in ki sedaj posluje v Ljubljani. Koroški begunci bi vsakako prosili, da vlada tega ne stori, ker potem bi se ne vedeli kam obračati glede odpuščanja življenjskega in drugih važnih stvari. Koroški begunci se imamo v prvi vrsti zahvaliti ravno politični ekspozituri v Borovljah, sedaj v Ljubljani, od koder vodijo iste in vladnemu svetniku Župniku, ki je povsod neumorno delal in posredoval, da smo prišli begunci do podpore in živila. Ako ne bi bilo politične ekspoziture, ne bi bili begunci v Trzinu in Kraju tako hitro preskrbljeni s živili, kakor smo bili. Nadalje, ako kdo kaj rabi, dobi točno in vsa tozadnja poasnila in uradništvo gre vsakemu beguncu z veseljem na roko. Ekspozitura, oziroma vodja iste se za nas tudi zanima in nas večkrat obišče, povprašuje po naših željah in konferira z nami o tej ali oni važni stvari. Tega dosedaj nismo bili vajeni. Upamo, da bo deželna vlada to prošnjo uslišala in da bo poslušala glas onih, ki vedo kaj je za nje ta ekspozitura. Upamo pa, da se kmalu vrnejo v naš Korotan in z nami gosod vladni svetnik, kateremu so vse naše težnje in razmere znane in ki deluje v našo in v korist naše nove države. Mi ki smo trpeli deset in desetletja rabimo delavne, razumne in demokratične uradnike, ki poznajo sami težnje preganjancev, saj je to težnje naša vladni svetnik sam okusil kot okrajni glavar v Radovljici od koder ga velika večina naših Koroscev pozna. — Več koroških beguncev.

Naš prvi proračun. LDU. Zagreb. 12. marca. Ljudi poročajo iz Beograda, da bo predložil finančni minister narodnemu predstavništvu še koncem tega meseca prvi proračun kraljevstva SHS.

Promet Skopje. Niš in Solun. Beograd. LDU. Beograd. 12. marca. Dne 20. t. m. bo otvorjen redni železniški promet brez prekladanja na progi Skopje - Niš. S 15. marcem pa bo vzpostavljen popolni železniški promet med Solunom in Beogradom.

Srbski glas za nas. LDU. Beograd. 12. marca. Današnja »Epohea« prinaša oster članek pod naslovom »Mirovni kongres«. V članku piše med drugim: Na konferenci v Versaillesu ne kujejo danes veselo Jugoslavije, ampak veselo evropskega mira. To naj dobro pomislijo oni, ki so danes na mestih Bismarcka, Andrassyja in Suvalova ter drugih. Naj pomislijo, da bo padla naše odločnost za ustanovitve nove Alzacije-Lorene in nove Bosne. Naj vedo, da zna Srbija ravnotako braniti in varovati svoje istokrvne brate, kakor zna biti zvesta in lojalna. Naj pomislijo, te-li mogoče, da pozabijo narodi na one svečane obljave, principe entente, pozabijo na krivice, ki jih jim prinese Versailleski kongres namesto mira in ki bodo predmet novim sporom.

Jeden njih. LDU. Sarajevo. 12. marca. Včeraj je bil aretiran finančni ravnatelj dr. Klein. Suspendirani je o svoje službe brez pravice do pokojnine. Finančni ravnatelj je postavljen pod težko obzibo, da je med vojno izbral iz vrst svojih nastavlencev takega.

Prehrambena Dalmacija. Ljubljanski dopisni urad. Dalmatinski dopisni urad oblašja: Reški zavod za prehrano Dalmacije je poslal zvezniški prehranjevalni komisiji na Reki spomenico, v kateri je očitano sedanje težko stanje Dalmacije v vračanju prehrane. V spomenici je natanko pojasnjeno gospodarsko stanje Dalmacije za časa vojne, kakor tudi njen sedanji položaj. Kar se tiče živila, je Dalmacija pasivna dežela. Da pokrije potrebe prebivalstva, je morala istokot že pred vojno uvažati moko, žito, sladkor, maslo, kulinarno blago itd. Reški zavod za prehrano Dalmacije je imel že v času vojne veliko težavo. Nabavljati je direktno bodisi potom agentur ali silnih zavodov živila iz Hrvaške, Slavonije, Banata, Rumunije, Srbije, Češke, Dunaja in Budimpešte. Vsa živila iz navedenih krajev so se veselo pomanjkala drugih sredstev odpošiljala po železnici do Reke, kjer se jih je vkrcalo za Dalmacijo. Na ta način se je na Reki vkrcalo den transita kakih 92.000 ton monopozirane živeža letno za Dalmacijo, ne glede na zasebno trgovino. Za nadaljno odpravo tega blaga iz Reke v Dalmacijo so bili na razpolago razen stalne proge 4 parnikov družstva »Dalmacije« tudi 3 parniki »Okr-Hrv. parništvu«, poleg teh pa so se v izrednih primerih uporabljali tudi večji parniki. Mesečno so prepešali 6830 ton. Zavod je mogel razviti svoje delovanje do meseca novembra preteklega leta. Te dni so nastale resne težave in zapreke. Največja težava je bila zaradi transita na Reki, ki jo je zakrivala mestna uprava, oziroma italijanski »Consiglio nazionale«. Zavod je uveljavljal pri reškem magistratu in zvezniškem vojnem poveljstvu na Reki, a kljub temu je »Consiglio nazionale« zabranil vkrcanje živila za Dalmacijo. Spomenica naveda nadalje, kako zavod ves čas okupacije, t. j. tokom 4 mesecev, ni mogel odposlati v Dalmacijo več kakor 330 ton žita, moka in sladkorja. Razen težke s transito obstoje tudi težave zaradi prometnih zvez med Reko in Splitom. Težave na Reki so prisilile upravo zavoda, da je koncem januarja podala ostavko, ker je uvidela, da je nemogoče nadaljna preskrba Dalmacije preko Reke. Spomenica konča s prošnjo, naj zvezniška komisija posreduje pri pristojnih oblastih, da se jim prei ukrene potrebno za organizacijo transita in transita ter tako jim prej tudi pomaga bednemu prebivalstvu Dalmacije.

Is Pariza v Beograd. LDU. Beograd. 12. marca. V Beograd je došel dr. Mihail Gavrilovič, izredni poslanik in pomočnik ministrstva za inostrane zadeve, ki se je mudil sedaj v Parizu. Ljudi poročajo, da bo podal v tati cel narodnega predstavništva obširno poročilo o znanem položaju naše države, in o poteku dogovorov na mirovni konferenci.

Neodrešeni domovina.

Razpisane občinske zasedbe v Kobaridu in Beovi. Italijanski guverner v Trzinu je razpustil zasedbo tega meseca občinske zasedbe v Kobaridu in Beovi brez vsakega tehtnega razloga. Vse ljudstvo obeh vasi stoji neomajno na stališču združenja z Jugoslavijo. Občinske zasedbe v obeh občinah vodita italijanska kralj. komisarija. Divljanje italijanske vojske na otoku Krku. Italijansko vojsko na Krku je zelo nedisciplinirano in nepokorno. Našim ljudem trgajo kokarde raz prs, kljub temu, da so dovoljene, ker Krk ni prizadet v londonskem paktu. V poslednjem času so začeli italijanski vojaki tudi ropati. Prihajajo v hiše, si pustje odpirati vse in odnašajo, kar se jim ljubi. Vse pritožbe pri italijanskih oblastih ne zaležejo ničesar. Vojske je skrajno zrevolucionirano in se sedaj boji oboroženega konflikta z Jugoslavijo.

Proti Wilsonu! V Malinski (otok Krk) se je nahajala na molu tabla z napisom: »Živio Wilson!« Dne 3. marca so na Lahi to tablo sneli, jo vržli v morje in razobesili na drog laško trobojnico.

Novo aretacijo v Ajdovščini. Italijani nadaljujejo brezobzirno preganjanje ajdovskih Slovencev. Te dni so aretirali župana Kovarja in notarja Lokarja.

Dva naša orožnika zaleta. Pred demarkacijsko črto v Ivanjem selu so Lahi dne 9. marca zajeli dva slovenska orožnika iz Bezeljaka, in sicer Podlogarja in Coljo. Poveljstvo laških oblasti je baje izdalo naredbu, da se naši orožniki ne smejo približati demarkacijski črti na 3 km. Ker sta se na dotičnika nahajala čisto blizu, so ju aretirali. Odpejla sta bila na poveljstvo v Rakeku. Kaj se je z njima zgodilo, nam ni še znano.

Ponizjevanje. Na občinski deski na Rakeku vst razglas v slovenskem jeziku, izdan od vojaškega poveljstva na Rakeku, glasom katerega so primorani vsi bivši vojaki pozdravljati laške oficirje. Kdor bi se temu ne pokoril, bo kaznovan z zaporom. — Nekli slovenski fanti iz Rakeka ni hotel prejšnjo soboto pozdravljati laškega oficirja. Ta se je radi tega tako razkačil, da ga je na česti pričel pretepati s palico. — Kako dolgo še?

Kruto ravnanje z našimi vjetniki v Italiji. Slovenec - volak, ki je ubežal iz vjetniškega tabora v Gor. Italiji, nam je pripovedoval grozne stvari o trpljenju jugoslovanskih vjetnikov v italijanskih taboriščih. Hleb kruha, ki je namenjen eni osebi, razdele na 6 porcij, zraven tega prejmejo še po en slank dnevno. Ker po slanku Sloveka žaja, so jim Italijani zaprli še pitno vodo. Pretepanje in zmerjanje je na dnevnem redu. Večina vjetnikov v taborišču vsled naporov in nezadostne hrane zbolni in skoraj dnevno se zgodi, da najdejo zjutraj na slani kakega našega mrtvega vojaka.

Zaženje tržakih Slovencev. V vseh tržakih uradih zaničujejo in posujejo slovensko ljudstvo in govorico. Če ima kdo iz slovenske glaseče ime, ga nahrušijo s »slavov«. Zgodili so se slučaj, da so karabinjerji ustavili na ulici slovensko govorečega ljudi ter jim prepovedovali razgovorjati se v tem »turškem« jeziku. — Iz političnih vzrokov so izgnali gosp. kaplana Kosa iz Rojana, češ, da je prišel tega in tega leta v Trst in da ni tja pristojen. — V Trstu nameravajo vse Italijane, ki so se naselili v letih 1912-1918, popisati in potem izgnati.

Slovanski svet.

Češka spomenica radi nemških spletk. LDU. Pariz. 12. marca. (Brezlično.) Čeho slovaški minister za zunanje stvari Beneš je v terek predložil svetu deseterice spomenico, ki je naslovljena na Clemenceaua kot predsednika konferencie. Vlada v Pragi opisuje v tej spomenici vse politične, ekonomske, kulturne, danatke in budimpeštanske vlade napraviti Čehom slatnosti in težkote iz Brzovljak, ki so jih dobili v roke Čehi, so doznali za koloplot, ki je bil proti češki vladi namerjen v svrhu priprave eventualne vstaje med češkimi in sudetskimi Nemci. Svet deseterice je z velikim zanimanjem sprejel to poročilo na znanje ter si sklenel o zadevi pridržati, dokler niso gotovi tozadnji dokumenti prišli v Pariz.

Poljska vojska. LDU. Pariz. 11. marca. (Dun. kor. urad. — Brezlično.) Iz Varšave se poroča: Poljska narodna skupščina je danes odobrila zakon, s katerim se pozivlja 600.000 mož v vojsko, in sicer letniki 1891 do 1896.

Zavezniki.

Prehrambeni ultimati Amerike. Italiji. LDU. Beograd. 12. marca. Jugoslovanski dopisni urad poroča iz Pariza, da je Amerika zagrozila Italiji, da ustavi dobavo vojaških potrebščin, ako Italija nadaljuje »sveto imberalistično« politiko in ne otvori jugoslovanskih meja. (To vest prinesel »Slovenski Narod« je prejšnjo soboto.)

Stalna armada Zedinjenih Držav. Ameriških. LDU. Washington. 11. marca. (Dun. kor. urad. — Brezlično.) Ref. generalnega štaba namerava 200.000 vojakov iz sedanje vojne pridržati, da ohrani s tem Zedinjenim državam vojaško moč, ki naj s časom naraste na pol milijona mož.

Prehletni Wilson. LDU. New York. 11. marca. (Dun. kor. urad. — Brezlično.) Predsednik Wilson se je prehladil in je na željo zdravnika ves dan v sobi. Domnevajo, da doje lađa 13. t. m. v Bret. Predsednik bo odpoval takoj v Pariz, ker je na 14. t. m. zopet določena seja mirovne konferencie.

Prijateljstvo iz strahu. LDU. Amsterdam. 12. marca. (Dun. kor. urad.) Glasom Reutersovega urada je izjavil Lansing napram zastopnikom listov, da se mora kakor hitro mogoče skleniti mir in poslati vlaki s živili v Nemčijo, če se hoče svet obvarovati pred anarhijo.

Predor pod Kanalom se umirja. LDU. London. 12. marca. (Brezlično.) V septembru leta 1917 je razpravljal Bonar Law v parlamentu o predložitvi predora La Manche ter omenil pri tej priliki, da je prišla vlada na zaslusljanje vojaških in pomorskih vojakov do predložitve, da se ta načrt ne more realizirati med vojno. V ponedeljek to Bonar Law v zbornici odpravil na tozadnje vprašanje zastopnik.

»Glede predmetnega predora sem se v stiku s francosko vlado ter se bo to predor takoj začel graditi.« Ta stava nam dokazuje, da so odločitvena nasprotja med vojaškimi in pomorskimi oblastmi. Le - to nasprotje je bilo glavni in edini sadržaj gradbe predora. Predor bo omogočil vsak dan prevoz 30.000 potnikov in 20.000 ton blaga. Brzovlak bo rabil iz Londona do Pariza ne več kot 6 ur. Delo bo trajalo 5 do 6 let.

Mirovna konferenca.

Izročitev brodov in obkroba z živil. LDU. Pariz. 11. marca. (Brezlično.) General Rosslyn Wemyss se je iz Londona podal v Pariz in odputuje od tod v Bruselj, kjer bo v četrti nemški komisiji za premirje označil sklene alirancev o izročitvi nemškega troveškega brodov in o zopetni preskrbi z živil.

Sedaj potrjuje tudi nemški kancler vest o pričetku pogajanj. LDU. Nauen. 11. marca. (Brezlično.) V plenarni seji poslovnice za mirovna pogajanja nemškega urada za zunanje stvari je naglašal državni minister za zunanje stvari grof Brockdorff - Rantzau, da se more z ozirom na vesti listov računati okoli 20. marca z pričetkom pogajanj o sklepu premirja.

O avstrijskem državnem dolgu. LDU. Pariz. 12. marca. (Dun. kor. urad.) Agence Havas poroča uradno: Odkodninska komisija je bila razmotrivati načela edele solidarne zavezništvo sovravnih držav, ki imajo do aliranih in asociiranih sil finančne obveznosti.

Orlando v Parizu. LDU. Pariz. 11. marca. (Brezlično.) Ministrski predsednik Orlando je došel v terek zjutraj v Pariz.

Delo češke komisije gre h koncu. LDU. Pariz. 12. marca. (Dun. kor. urad.) Agence Havas poroča uradno: Odelek za čeho-slovaške zadeve je pod predsedstvom Julesa Cambona razpravljal o več vprašanjih. Delo komisije se približuje koncu.

Kedaj bo konec? LDU. Pariz. 12. marca. (Dun. kor. urad.) Reuters urad poroča: Kljub vsem nasprotjem izjavam se trdi z avtoritativne strani da bo možno skleniti začasni mirovni dogovor najprej v sredi meseca aprila.

Iz Avstrije, Madiarske, Nemčije, Turške.

Medzavestniški prehranbeni komisarji na Dunaju. LDU. Dunaj. 12. marca. (Dun. kor. urad.) Glasom večernih listov je dospela danes dopolnena s posebnim vlakom iz južne železnice komisija za živila, obstoječa iz zastopnikov Amerike, Angleske, Francije in Italije, med njimi Gregori, Butler in polkovnik Caudey iz Trsta. Pogajanja se bodo naibnje že danes popoldne vršila v državnem uradu za ljudsko prehrano.

Windischgrätzova senzacionalna izjava o sedanji osterki vladi in o umoru Tize. LDU. Bern. 10. marca. (OTU.) V Švici bivajoči bivši minister urine Ljudoviti Windischgrätz je podal nastopno izjavo: V zadnjem tednu je osterka vlada smatrala se potrebno, da me po vsem tu in inozemskem časopisju dolgi različnih zločinov. Zgodila obdolžitev pravi, da sem s člani bavarske kraljeve rodbine pripravil umor Kurta Eisnerja. Kakor sem izvedel iz časopisov, zahteva osterka vlada moji izgon iz Švice in sicer zaradi malverzacij pri budimpeštanski centrali za krompir. Že pred dvema mesecema sem osterki vladi oficijelno in neoficijelno ponudil, da ji dam v tej zadevi vsa potrebna poasnila. Namen vseh teh malverzacij je tase. Prepovedi hotelo, da bi bilo vplivni priči vseh dogodkov ki so spravili sedanje mogoče do vlade, v nevtralnih državah mogoče, obljavit vse, kar bi sedanje vlado kazalo v prvi luči. Ako išče osterka vlada morila, naj ve, da se meni znane vse podrobnosti umora grofa Tize. V pravem trenutku bom vse zadeve poasnil pred javnostjo Evrope. Služil sem tri leta kot vojak na fronti: nikoli pa nisem uporabil morilnih sredstev, da bi odstranil politične nasprotnike.

Uboji naši nasadi. Da so mestni nasadi posebno zadnja leta vsled vojske v veliki meri trpeli je samo umevno in vsaki resni opazovalec videl je to brezumno pokončevanje in to brezprimerno brezumnost vsaki dan na lastne oči. Mislimi smo si pač, če vojska in vojska ni se prispela nikjer in nikoli do priznanja naša, na ljudstvu ne na živili, tem manj pa na uboem rastlinstvu, katero se ne more braniti. Sedaj imamo hvala bogu v naših krajih že konec teh krutosti in vrašanje je, ako je kaj postalo bolje v tem oziru kot je bilo preden? Narobe. V zadnjem času je nastal zopet taki vandalizem po nasadih, da človeku kar srce poka nad to brutalnostjo. Tako je v ponedeljek ponoči bilo podro v Tivoli na več krajih okoli parka, poleg mostičkov, varnostne tablice razbite in vlaknec v svetilke. Pred tednom, ko se je vračala storljava množica iz hotela »Tivoli« po policijski uri je plesala do 12. uri po noči pred tivoljskim gradom s harmoniko in plesalci so se mentali, da so po dva ali tri plesali na kavčnem podstavku nekdanega Radekeza. Ista zabava se je že tokom tedna ponovila dvakrat, da gospodje prihajajo nadomestiti Radekeza. Kako pa bude sedaj, ko se usadi spomladanska ali poletna flora. Na ta sedani način ne bude snih mogoče tamkaj usaditi karkoli. — Druga slika: Pred kratkim časom je bila zasečena dama iz boljših krogov, ki je imela oklečan svoj otroški voziček z eksotičnimi rastlinami, ki rastejo v Tivoliju. Ali ni to naravnost bedasto? Posebno damo človek vidi trumoma iz tivolkeza gozda hoditi s celimi lonki smrečja in drugega zelenila iz tivolkeza gozda, kateri je še itak ubog in to malo ša, kar tam raste je pod roko takorekto uničeno. Policija se za take reči ne briga in to tudi ni blizo. Nasade v redu vzdržavati, je sploh sedaj nemogoče, ker je ljudstvo posurovelo, s čim ni več ni čuti in nadzorovalnih organov. Ali ako bi se dale take šlo, ne bo imeli sploh več nasadov in zane-marjene parcele iz starih boljših časov. Od vodstva mestne vrtnarije naj se ne zahtevajo nemogočnosti, ako obširno ne pripomore samo do nekdanjih do-bro vzdrževanih nasadov in je od ob-

Pokrajinske in dnevne vesti. Šiškarji! V petek, 14. t. m. ob 7½ zvečer se vrši v sokolski telovadnici predavanje a) »O sokolski misli in b) »Telovadna društva«. Vabilo se vsi Sokoli in prijatelji Sokolstva. — Odbor. Odhod polkovnika Ulmanškega in Ljubljano. V terek je zapustil Ljubljano bivši načelnik generalnega štaba II. vojnega okrožja polkovnik Milan Ulmanjsky. Vankomur so se dobro v spominu dnevi preobrate. Tisoč vračajočih se vojakov poplavlja so našo zemljo, med tem pa je pretila nevarnost, da ostane velik del naših rotakov pod vlado tuica. Trebalo je odnomoči, trebalo je v trenutku obnoviti mlado narodno vojsko. Kot eden prvih je prispele v našo prestolico polkovnik Ulmanjsky, da nam kot brat stoji ob strani. Poveštil nam je vse svoje zmoglosti in vse svoje moči, ter rešil v vojaškem oziru položaj prvih mesecov preobrate. Neumorno noč in dan delujočemu uspeh ni izostal, hvalačnost naroda naj mu bo zato najlepše plačilo. V spomin in snak trajne hvalnosti in spoštovanja naklonil je odhajajočemu polkovniku častniški zbor bivšega II. vojnega okrožja primerno darilo, pri odhodu vlaka so pa bili številni častniki navzoči, kateri so se pranečeno v tujim areom posajili od nad vse priljubljenega predstojnika, ter mu želeli vse najboljša za bodočnost.

Vasiliški hmeljski ima svoje deseto. Vseeno so v soboto, dne 13. marca ob 8. popoldne v četni palači, Blavatskova cesta 10/11.

Tudi mincevni predlož. Kto naj bi stala nova univerza. Z ozirom na podlisk »Slovenska univerza« v našem cent. listu s dne 7. marca 1-1 izraženo mnenje, da bi bila za našo univerzo najprimernejša sedanja ljubljanska vojašnica, ki je ston okoliš mirna, dovolj mi nekoliko omakne. Tominarsko vojašnico smatram sešajno zelo priporočno za univerzo. Kar se na tle mira v glavnem okoliših in snuje tega biti, ker ako bi se moral zvezo v bližini

vojašnice postaviti novi centralni kolodvor, katerega Ljubljana nujno potrebuje. Kralj za ta kolodvor bi bil najpriljavnejši in morda edini v smeri podaljšane Wilsonove (Dunatske) ceste, med to in podaljšano Rešlevo cesto, nekako na prostoru sedanjih smodniških skladišč. Tam je že mnogo tirov položenih in te tudi vstopavljena zveza z vsemi sedanjimi programi, kar pomeni, da je že najmanj ¼ dela za centralni kolodvor, takorekto izetovljenega. Ako bi bil tu glavni kolodvor, kar bi tudi tarifarično ugodno vplivalo, bi se lahko izpeli progo tužne železnice, ki teče sedaj pred Tivolijem nekako čez Vič (nakladišče za opeko) za Rožnikom čez Koseze (zonet nakladišče za opeko) in šiško na centralni kolodvor. Tu bi se potem končale, oziroma začele tudi proge: Dunaj, oziroma Trbiž, Novo mesto-Kamnik-Ljubljana. Reka, Trst, Zagreb itd. V sled preložitve, oziroma spojitve sedanjega tužnega in državnega kolodvora v centralni kolodvor, bi postali sedanji prostori teh kolodvorov prosti. Ali ne bi bil eden najlepših krajev za bodočo univerzo prostor kjer stoji sedanji tužni kolodvor. To bi imelo kot posledico tudi, da bi se končno uravnala sedanja Kolodvorska ulica, ki nikakor ne dela čast Ljubljani. Univerza na namišljenem prostoru in pred njo primeren trg v dimenzijah, ki jih obdajemo v Zagrebu, bi dala v zvezi s sedanjem Slovenskim trgom Ljubljani na mah velikomestno lice. Ob enem na bi se pridobil vsled preložitve proge prekrasni stavenji prostori v bližini Tivolija in v Šiški.

Stanovanje je dovolj! Pod tem naslovom piše včerajšnji »Napredek«. Stanovanje je v Ljubljani dovolj, samo natančno in neristransko naj se preišče! Tako imajo naslednje strunke za par oseb velika stanovanja, ki jih lahko oddajo še eni celi stranki in ne morda samo kako mesečno sobico. G. Trenz dr. pravnik v p. ima za dve osebi 5 velikih sob v Vevrovi ulici (R. bežnikova hiša); podpolkovnik v p. Putinany ima v gradu Tivoli za 2 osebi sedem velikih sob; a. Ratič, vdova dvor. svetnika. Mestni trg ima sama zase več sob; g. Jagodič, Stritarjeva ulica, ima več velikih sob; g. Drašber in šega vdova, Stritarjeva ulica 6, imajo več sob; tako tudi g. dr. Schöppel, ravnatelj Kranjske hranilnice v p. Knaflijeva ulica 9, in je žena lastnica zraščine »Freihofe« pri Rudolfovom; g. Velkavrh, nadp. p. Komenškega ulica, ima sam zase celo vilo; g. Zagar, major v p. Rešleva cesta, ima sama s sinom celova ulica 4, ima sama več sob; g. Škaberne, vdova. Mestni trg 10, ima sama 5 sob; a. dr. Schreyer, vdova. Rešleva cesta, ima sama s hčerko 5 sob; g. Rako, Šiškar, tatič Kranjske hranilnice v p. Virantova hiša, ima za 2 osebi 6 velikih sob; a. Tornago, Poljanska cesta, ima sama veliko stanovanje in je lastnica Fillova dvorca in vile v Savliah; g. Ranzinger, starejši, ima s se eno osebo veliko stanovanje in vilo v Kamniku. Prav potrebno bi bilo, da bi šle po hišah stanovanjske komisije, kakor ne davne za skritimi zalozgami, in videli bi kmalu, da bi ne bilo treba tolikim družinam živeti v tovornih vagonih za skladiščem državnega kolodvora ali pa se mrcvariti po raznih barakah.

Priporočam vam, da se naročite na »Domovino«. polndlen tednik, ki prinaša pregled o vseh domačih in svetovnih dogodkih. Vsaka številka ima tudi več zanimivih političnih, gospodarskih in drugih člankov, ki jih vsled poučne vsebine radi čitajo moški in ženske, starejši in mlajši. »Domovina« je bila, ker se je nevarstveno borila za narodno svobodo, med vojno političniski vstavljena. Preganjana pa je pridobila še novih prijateljev. Vse svoje nevarstvenosti, pravilnostnosti in odkritostnosti postaja čim dalje bolj priljubljena in potreben družinski list, brez katerega bi ne smela biti na Slovenskem nobena napredna hiša. Naročnina znaša za celo leto 12 K. Zahtevajte, da se vam pošlje list na oled, ali pa pošljite takoj naročnino, in sicer na naslov: Uprava »Domovine« v Ljubljani, Sodna ulica št. 6.

Uboji naši nasadi. Da so mestni nasadi posebno zadnja leta vsled vojske v veliki meri trpeli je samo umevno in vsaki resni opazovalec videl je to brezumno pokončevanje in to brezprimerno brezumnost vsaki dan na lastne oči. Mislimi smo si pač, če vojska in vojska ni se prispela nikjer in nikoli do priznanja naša, na ljudstvu ne na živili, tem manj pa na uboem rastlinstvu, katero se ne more braniti. Sedaj imamo hvala bogu v naših krajih že konec teh krutosti in vrašanje je, ako je kaj postalo bolje v tem oziru kot je bilo preden? Narobe. V zadnjem času je nastal zopet taki vandalizem po nasadih, da človeku kar srce poka nad to brutalnostjo. Tako je v ponedeljek ponoči bilo podro v Tivoli na več krajih okoli parka, poleg mostičkov, varnostne tablice razbite in vlaknec v svetilke. Pred tednom, ko se je vračala storljava množica iz hotela »Tivoli« po policijski uri je plesala do 12. uri po noči pred tivoljskim gradom s harmoniko in plesalci so se mentali, da so po dva ali tri plesali na kavčnem podstavku nekdanega Radekeza. Ista zabava se je že tokom tedna ponovila dvakrat, da gospodje prihajajo nadomestiti Radekeza. Kako pa bude sedaj, ko se usadi spomladanska ali poletna flora. Na ta sedani način ne bude snih mogoče tamkaj usaditi karkoli. — Druga slika: Pred kratkim časom je bila zasečena dama iz boljših krogov, ki je imela oklečan svoj otroški voziček z eksotičnimi rastlinami, ki rastejo v Tivoliju. Ali ni to naravnost bedasto? Posebno damo človek vidi trumoma iz tivolkeza gozda hoditi s celimi lonki smrečja in drugega zelenila iz tivolkeza gozda, kateri je še itak ubog in to malo ša, kar tam raste je pod roko takorekto uničeno. Policija se za take reči ne briga in to tudi ni blizo. Nasade v redu vzdržavati, je sploh sedaj nemogoče, ker je ljudstvo posurovelo, s čim ni več ni čuti in nadzorovalnih organov. Ali ako bi se dale take šlo, ne bo imeli sploh več nasadov in zane-marjene parcele iz starih boljših časov. Od vodstva mestne vrtnarije naj se ne zahtevajo nemogočnosti, ako obširno ne pripomore samo do nekdanjih dobro vzdrževanih nasadov in je od ob-

Priporočam vam, da se naročite na »Domovino«. polndlen tednik, ki prinaša pregled o vseh domačih in svetovnih dogodkih. Vsaka številka ima tudi več zanimivih političnih, gospodarskih in drugih člankov, ki jih vsled poučne vsebine radi čitajo moški in ženske, starejši in mlajši. »Domovina« je bila, ker se je nevarstveno borila za narodno svobodo, med vojno političniski vstavljena. Preganjana pa je pridobila še novih prijateljev. Vse svoje nevarstvenosti, pravilnostnosti in odkritostnosti postaja čim dalje bolj priljubljena in potreben družinski list, brez katerega bi ne smela biti na Slovenskem nobena napredna hiša. Naročnina znaša za celo leto 12 K. Zahtevajte, da se vam pošlje list na oled, ali pa pošljite takoj naročnino, in sicer na naslov: Uprava »Domovine« v Ljubljani, Sodna ulica št. 6.

Uboji naši nasadi. Da so mestni nasadi posebno zadnja leta vsled vojske v veliki meri trpeli je samo umevno in vsaki resni opazovalec videl je to brezumno pokončevanje in to brezprimerno brezumnost vsaki dan na lastne oči. Mislimi smo si pač, če vojska in vojska ni se prispela nikjer in nikoli do priznanja naša, na ljudstvu ne na živili, tem manj pa na uboem rastlinstvu, katero se ne more braniti. Sedaj imamo hvala bogu v naših krajih že konec teh krutosti in vrašanje je, ako je kaj postalo bolje v tem oziru kot je bilo preden? Narobe. V zadnjem času je nastal zopet taki vandalizem po nasadih, da človeku kar srce poka nad to brutalnostjo. Tako je v ponedeljek ponoči bilo podro v Tivoli na več krajih okoli parka, poleg mostičkov, varnostne tablice razbite in vlaknec v svetilke. Pred tednom, ko se je vračala storljava množica iz hotela »Tivoli« po policijski uri je plesala do 12. uri po noči pred tivoljskim gradom s harmoniko in plesalci so se mentali, da so po dva ali tri plesali na kavčnem podstavku nekdanega Radekeza. Ista zabava se je že tokom tedna ponovila dvakrat, da gospodje prihajajo nadomestiti Radekeza. Kako pa bude sedaj, ko se usadi spomladanska ali poletna flora. Na ta sedani način ne bude snih mogoče tamkaj usaditi karkoli. — Druga slika: Pred kratkim časom je bila zasečena dama iz boljših krogov, ki je imela oklečan svoj otroški voziček z eksotičnimi rastlinami, ki rastejo v Tivoliju. Ali ni to naravnost bedasto? Posebno damo človek vidi trumoma iz tivolkeza gozda hoditi s celimi lonki smrečja in drugega zelenila iz tivolkeza gozda, kateri je še itak ubog in to malo ša, kar tam raste je pod roko takorekto uničeno. Policija se za take reči ne briga in to tudi ni blizo. Nasade v redu vzdržavati, je sploh sedaj nemogoče, ker je ljudstvo posurovelo, s čim ni več ni čuti in nadzorovalnih organov. Ali ako bi se dale take šlo, ne bo imeli sploh več nasadov in zane-marjene parcele iz starih boljših časov. Od vodstva mestne vrtnarije naj se ne zahtevajo nemogočnosti, ako obširno ne pripomore samo do nekdanjih dobro vzdrževanih nasadov in je od ob-

Priporočam vam, da se naročite na »Domovino«. polndlen tednik, ki prinaša pregled o vseh domačih in svetovnih dogodkih. Vsaka številka ima tudi več zanimivih političnih, gospodarskih in drugih člankov, ki jih vsled poučne vsebine radi čitajo moški in ženske, starejši in mlajši. »Domovina« je bila, ker se je nevarstveno borila za narodno svobodo, med vojno političniski vstavljena. Preganjana pa je pridobila še novih prijateljev. Vse svoje nevarstvenosti, pravilnostnosti in odkritostnosti postaja čim dalje bolj priljubljena in potreben družinski list, brez katerega bi ne smela biti na Slovenskem nobena napredna hiša. Naročnina znaša za celo leto 12 K. Zahtevajte, da se vam pošlje list na oled, ali pa pošljite takoj naročnino, in sicer na naslov: Uprava »Domovine« v Ljubljani, Sodna ulica št. 6.

Uboji naši nasadi. Da so mestni nasadi posebno zadnja leta vsled vojske v veliki meri trpeli je samo umevno in vsaki resni opazovalec videl je to brezumno pokončevanje in to brezprimerno brezumnost vsaki dan na lastne oči. Mislimi smo si pač, če vojska in vojska ni se prispela nikjer in nikoli do priznanja naša, na ljudstvu ne na živili, tem manj pa na uboem rastlinstvu, katero se ne more braniti. Sedaj imamo hvala bogu v naših krajih že konec teh krutosti in vrašanje je, ako je kaj postalo bolje v tem oziru kot je bilo preden? Narobe. V zadnjem času je nastal zopet taki vandalizem po nasadih, da človeku kar srce poka nad to brutalnostjo. Tako je v ponedeljek ponoči bilo podro v Tivoli na več krajih okoli parka, poleg mostičkov, varnostne tablice razbite in vlaknec v svetilke. Pred tednom, ko se je vračala storljava množica iz hotela »Tivoli« po policijski uri je plesala do 12. uri po noči pred tivoljskim gradom s harmoniko in plesalci so se mentali, da so po dva ali tri plesali na kavčnem podstavku nekdanega Radekeza. Ista zabava se je že tokom tedna ponovila dvakrat, da gospodje prihajajo nadomestiti Radekeza. Kako pa bude sedaj, ko se usadi spomladanska ali poletna flora. Na ta sedani način ne bude snih mogoče tamkaj usaditi karkoli. — Druga slika: Pred kratkim časom je bila zasečena dama iz boljših krogov, ki je imela oklečan svoj otroški voziček z eksotičnimi rastlinami, ki rastejo v Tivoliju. Ali ni to naravnost bedasto? Posebno damo človek vidi trumoma iz tivolkeza gozda hoditi s celimi lonki smrečja in drugega zelenila iz tivolkeza gozda, kateri je še itak ubog in to malo ša, kar tam raste je pod roko takorek

Zdravje.

Tedenski izkaz nalezljivih bolezni na zemlji delne vlade za Slovenijo v Ljubljani od 23. svečana do 1. marca 1919. Skrajina (Scarlatina): Celje: mesto (1 oseba obola), Davača (Diphtheria): Celjski okraj: občina Sv. Jurij ob Taboru (1 oseba obola), Črnomelj: mesto (1 oseba obola), Maribor: mesto (1 oseba obola), Kočevski okraj: občina Kofčevje (1 oseba obola), Pegavec (Typhus exanthematicus): Ljubljana mesto (2 osebi oboli), oba vojaka, Maribor mesto (1 oseba obola), Črnomelj: mesto (1 oseba obola), Kamnik: občina Mekinje (4 osebe obolele, 2 osebi umrli), Osepnice (Variola): Črnomelj: mesto (1 oseba obola), Medvica (1 oseba obola), Črnomelj: mesto (1 oseba obola), Vinica (3 osebe obolele), dva slučaja iz prejšnjega tedna, Ljubljanski okraj: občina Silvnica (8 osebe obolele), občina Grosuplje (1 oseba obola), Kranjski okraj: občina Oselca (3 osebe obolele in dve umrli), Maribor: mesto (1 oseba obola, 1 oseba umrla), Pripomba: Novo mesto, občina Prečna: 2 osebi ugriznjeni po steklenem psu oddani v Pasteurjev zavod v Zagrebu.

Kultura.

»Glasbena Matica«. Zlatko Baković, največji jugoslovanski solist, umetnik sedanjosti, dobe bo v sredo ljubljanskem koncertu v petek, 14. marca sveder ob 10-18 izvajal sledeči program: Vseokoli slovenski sporod. I. Anton Dvořák: Koncert za gosli v A-molu. II. Allegro moderato. III. Adagio. III. Finale. (Ta skladba v 3 stavkih spada med najznamenitejša dela svetovne goslarke literature.) 2. Oskar Jesenski: Sonata za gosli in klavir v E-molu v treh stavkih. I. Allegro moderato. II. Adagio. III. Presto scherzando. (Skladba je izborna delo znamenitega hrvaškega modernega skladatelja in posvečena mojemu Zlatku Bakoviću.) 3. Anton Dvořák: a) Slovanski ples v G-duru. b) Bedič Smetanova. c) Zlatko Baković. 4. Wieniawski: Ruski karneval. (Skrajno efektivna virtuozna skladba.) Klavirsko spremljevanje izvaja vseučiliški profesor dr. Hugon Mihailovič. — Vstopnice se dobivajo v predprodaji v trafikah v Prešernovi ulici, Slovenci, udeležite se koncerta v množičnem številu. Del čisteza dobljaka žrtvuje Baković na korist »Kola milosrdnih sestara SHS«. Pokroviteljstvo te dobrodelne organizacije za Slovenijo izvršuje prebagozodna gosla županija dr. Tavčarjeva.

Repertoar Narodnega gledališča. Dramsko gledališče: V četrtek, 13. t. m. H. Ibsena »Strahovica« za abonement. V petek, 14. t. m. ostane gledališče zaprto. V soboto, 15. t. m. ob pol 8. zvečer »Revolucija svatba« izven abonementa. V nedeljo, 16. t. m. ob pol 8. zvečer »Revolucija svatba« za abonement. V četrtek, 13. t. m. ob pol 8. zvečer »Boheme« za abonement. V petek, 14. t. m. ostane gledališče zaprto. V soboto, 15. t. m. ob pol 8. zvečer »Slovaška princeska« za abonement. V nedeljo, 16. t. m. ob pol 8. zvečer »Slovaška princeska« izven abonementa.

Is gledališke pisarne. Narodno gledališče v Ljubljani nujno potrebuje original Gorkijeve drame »Na dnih ter prosi vlijudo onega«. H. Ibsenova književnost, kateri bi knjižico slučajno imel, da mu jo posodi. Prav tako prosimo vse gospode, ki ima ruske drame v originalu, da nam naznanijo svoje cenje naslove in imena knjiž. G. pisatelje in prevajalce prosimo, da nam naznanijo, katere drame prevažajo, ozir mislijo prevažati.

Umetniški koncert v Slav. Bistri. Priznani umetnici ga. Pavla Lovševa, (pevka) in gđ. Dana Koblerjeva (absolutnina konservatorija v Pragi) prireditelja dne 18. marca t. l. ob 7. zvečer v dvorani Otkrine hranilnice koncert s izbranim in zelo zanimivim sporedom. Ga. Lovšetova bo pela ljubke pesnice iz Zupančičevega Cicibana. Devono »Ptiček«. Krekovo »Tam zunaj je sneg«, razne slovenske narodne pesmi, rusko narodno »Slavček«. Zajčev »Kolo in druge«. Gđ. Koblerjeva na bo igrala Smetanovo »Na morskem bregu«, Chopinovo »Etudo« in drugo. To je prvi poskus, prirediti v Slav. Bistri umetniški koncert, naj torej nikdo ne sumi tega izrednega umetniškega učitka. Upamo, da se bodo koncerta udeležili vsi ljubitelji umetnosti in okolice in sosednih občin. Koncert na ni namenjen samo inteligenci, ker se bo zlasti ob pesmih iz cikla Cicibana zotovo tudi vsak delavec in kmet ravno tako navdušil, kot akademik.

Gospodarstvo.

Čehi pravijo, da hočejo trgovske zveze z nami. Kompenzacijska pogodba. LDU. Praha, 11. marca. Čehoslovtski urad poroča: Vest »Slovenec« z dne 9. t. m. o trgovskih zvezah med Italijo in Nemško Avstrijo ter Čehoslovtsko republiko ni resnična. Med Jugoslavijo in Čehoslovtsko republiko se je dosegel sporazum glede kompenzacijske trgovske pogodbe, ki vsebuje vse pogoje izvoza Čehoslovtske republike in uvoza in izvoza Jugoslavije. Ta kompenzacijska pogodba se je definitivno sklenila dne 26. januarja t. l. Z Italijo in s Nemško Avstrijo se ni podpisala nobena kompenzacijska pogodba. Z Italijo se se sicer vzpostavile trgovske zveze in stavili predlozi glede provizorne trgovske pogodbe. Do tega dogovora pa ni prišlo, ker se so pokazale velikanske težave. Ni res, da obstoji pogodba z Italijo in Nemško Avstrijo na škodo Jugoslavije. Naši odnosaji do naše zavezniške Jugoslavije se morajo postaviti na najširšo podlago, dočim je treba trgovske odnose z Nemško Avstrijo, ki je nam sovražna država, temu primerno urediti.

Kako si Čehi urejajo denarstvo. LDU. Praha, 12. marca. (ČTU.) Vlada priobčuje naredbo, s katero se urejajo razmerje med Čehi - slovaško republiko in Avstrijo - Ogrsko banko. Razglas ima nastopne točke: 1. Izvršujoči predpis zakona dne 25. februarja 1919 o izročanju bankovcev in oddaji promena, prevzame v uravnavo finančni minister obrestonosno državno posojilo, ki je nastalo po vpeljavi bankovcev, potem vse bankne firo - račune in vse državne liste, katere je izdelal glavni

zavod banke in njeno podružnico. 2. V to svrhu prevzame finančni minister vsa poslopja in premičnine, katere ima glavni bančni zavod in njegove podružnice v ozemlju Čehi - slovaške republike. Uradniki in nastavitelci so dolžni delovati za upravo: isto dolžnost imajo tudi instituti, ki se bavijo s bančnimi agendami. Ureditev zasebnih pravnih obveznosti, ki se ne tiče države in banke je podvržena dogovoru med finančnim ministrom in banko. 3. Finančno ministrstvo se bo počelo z nadaljnjim zakonsko ureditvijo državne funkcije bankovnice. V svrhu strokovnjaške ureditve teh funkcij, ustanovi finančni minister bančni urad, katerega člani v vodstvu in na eni strani bančni osek finančnega ministrstva pod predsedništvom ministra ali njegovega namestnika in na drugi strani strokovnjaško naobrazeni bančni uradniki. V bančnem osekju je osem članov, katere imenuje minister. V 6. točki si pridržuje minister imenovanje državnih komisarjev pri posameznih podneknitnih zavodih. V področje bančnega urada spada predvsem upraviteljstvo državnega dolga.

Razglas. St. 8480/III-19. Brzojavni in telefonski promet z inozemstvom izvzemši Nemško Avstrijo ustavljen. Ker do sedaj ni še urejena edinstvena valuta in ker je republika Ogrska ustavila brzojavni promet s kraljevino Srbom, Hrvatov in Slovencev, je po odloku ministrstva za pošto in brzojav ustavljen v celem področju kraljevine SHS ves brzojavni in telefonski promet z inozemstvom izvzemši Nemško Avstrijo, v katero se smejo še nadalje pošiljati državne in trgovskoposlovne brzojavke. Telefonski pogovori so dovoljeni med Dunajem in Jugoslavijo. Dovoljene pa so državne in časopisne brzojavke iz kraljevine SHS preko Dunaja v Svico in preko Svice v Francijo in obratno s pogojem, da se brzojavne pristojbine plačujejo v frankih ali pa v kronah po predpisnem kursu. — Tudi privatni brzojavni promet med ozemljem, zasedenim od Italijanih in med ostalo Jugoslavijo je ustavljen.

Poziv vsem železniškim invalidom in vpojenjem! Vsi železniški invalidi naj takoj nesejo, svoj odlok o nezgodah (Bescheid der Unfallcassa) na Turjaški trg št. 4/I. In zadnji odrezek denarne nakaznice. Od tam nam bodo za naprej nakazane naše rente za nezgode. Vpojenici izuže železnice bomo dobivali našo pokojnino na Glavnem kolodvoru, državni pa pri njih ravnateljstvu. Naj se to sporoči vsem prizadetim osebam. Prosimo pa tem potom, slavno deložno vlado, da se nam rente takoj nakazuje, da se nam vsaj delno odpomore, od našega petletnega trpljenja, katerega trdimo po krivdi avstrijske vlade in odruhov!

Poziv začasne delavske zavarovalnice zoper nezgode v Ljubljani podjetnikom glede vplačila zavarovalnin. Vsi podjetniki na ozemlju kraljevine SHS, ki so bili porabi člani delavskih zavarovalnic zoper nezgode v Gradcu ali Trstu, se pozivljajo, da takoj vplačajo vse zaostale, kakor tudi tekoče za zavarovalnine za drugo polletje 1918. V kolikor jih niso vplačali še prejšnjim zavarovalnicam potem poštežnega čevnega urada SHS v Ljubljani na čevni račun št. 306 začasne delavske zavarovalnice zoper nezgode v Ljubljani. Poloznice je zahtevali pri zavarovalnici Turjaški trg št. 4. Obenem z vplačilom je vpsolati zavarovalnici tudi proračun za tisto prispevno dobo, za katero se je vplačala zavarovalnina.

Poziv začasne delavske zavarovalnice zoper nezgode v Ljubljani. Vsi službovalci na ozemlju kraljevine SHS, ki so bili porabi člani delavskih uradov občega pokojninskega zavoda za nameščenice v Gradcu in Trstu, se s tem pozivljajo, da takoj vplačajo vse zaostale premije, v kolikor jih niso vplačali še prejšnjim deložnim uradom, in da tudi vnaprej redno vplačujejo mesečne zavarovalnine potom čevnega urada SHS v Ljubljani na čevni račun št. 307. Začasnega občega pokojninskega zavoda za nameščenice v Ljubljani. Poloznice je zahtevali pri zavarovalnici Turjaški trg št. 4. Obenem z vplačilom je obvestiti pokojninski zavod, za katere mesece in za katere nameščenice se je vplačala zavarovalnina.

Podružnica gozd. društva v Mariboru. LDU. Maribor, 10. marca. Podravska podružnica gozdarskega društva je na večeršnjem prvem rednem zborovanju v Narodnem domu sklenila resolucijo, naslovljeno na deložno vlado in ministrstvo za rudarstvo in gozdarstvo v Beogradu, v katerem se v glavnem predlaga, naj se agrarna reforma glede polja takoj izvede, nasprotno pa naj se z reformo glede razdelitve gozdov po Sloveniji še počaka, zlasti z ozirom na Pohorje, kjer pomeni gozdarstvo za tamonje prebivalstvo edini pogoj za obstanek. Sklenilo se je obenem poslati tozadevno resolucijo in ministrskega podpredsednika dr. Korosca, ki vodi tudi posle ministra za gozdarstvo, in na dr. Kuvkova kot referenta. Nadalje se je sprejel predlog o definitivni ustanovitvi društva za celo Slovenijo in razširjenju društvenega delokroga na podružnice za Stajersko, ki se naj ustanovi v Celju za Savinjsko dolino in v Mariboru obenem začasno tudi za Korosko. K dnevnemu redu sta govorila inženir Pahernik in Urban. Živahno odobrava in bil savor poselnika Podlesnika iz Ribnice na Pohorju, ki je med drugim stavil sporaj omenjeni predlog, da se naj z reformo glede razdelitve gozdov še počaka. Zborovanju je predsedoval Glasar iz Smolnika.

Občni sestanek v Škofiji Loki. V nedeljo je bil takoj sestanek občinikov škofjeloškega sodnega okraja, katerega je priredilo Društvo občinikov za politični okraj Kranj. Sestanek so posetili skoraj vsi občiniki tega okraja. O pomenu društva za občinike je občinik poročal g. L. Reboli iz Kranja. O organizaciji občinikov je govoril g. E. Franchetti iz Ljubljane. O gospodarstvu in o združah pa sta poročala g. A. Indihar iz Rakovec in J. Potočnik iz Kranja.

Društvo občinikov za politični okraj Kranj priredi v nedeljo, dne 16. t. m. ob 2. uri popoldne v prostoru gostilne Porca v Trzinu sestanek občinikov trzinškega okraja. Ker se bo sode-

rišlo o organizaciji in o napredovanju občinikov, se pričakuje obse udeležbo. Odbor Občinikov društva v Kranju. Zadržana rekodskih in sosednih občin v Kranju nasmanja, da se vrši v četrtek, dne 27. marca t. l. ob 8. zjutraj preiskunje vajencev in vajenk. Priizaiti so se najkasneje do 24. marca t. l. — Načelstvo.

Društvene vesti in prireditve.

Slov. pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. Danes ob 8. zvečer važen sestanek vseh ss. pevki in bi. pevcev. Ker se bomo razgovorjali o nujnih zadevah, je polnoštevilna udeležba nujno potrebna. Forej vsi!

Društvo za gradbo doma Sokola v Stepanji vasi ima v nedeljo, dne 16. marca 1919 točno ob 2. popoldne v telovadnici svoj občni zbor. Pridite polnoštevilno!

Zahteve poštinih adiunktov. Pod tem naslovom je bilo v ljubljanskih listih objavljeno poročilo občnega zbora mariborskega podružničnega društva poštinih adiunktov, ofcijantov in aspirantov z dne 23. februarja 1919 v dotičnem dopisu na dnevnike je izstala beseda »starejši« v stavku, da se naj pri razdelitvi poštarskih mest, upštevalje v prvi vrsti starejši moški prosilci. Ta zahteva pa se je sploh same radi tega storila, ker se je izrazilo, da se vsa poštarska mesta podelje ženskam in, ker je bivše avstrijsko pošto ravnateljstvo v Gradcu opetovano imenovalo znatno mlajše ženske moči za poštarje, kakor starejše moške. — same, ker so bile Nemeke Toliko v pojasnilo, ker je nastal nehoti nesporazum. Pri tej priliki, odločno naglašamo, da priznavamo popolno enakopravnost našim kolegijam in katero stališče zastopa osobito naše osrednje društvo v Ljubljani. — Podružnica osrednjega društva poštinih adiunktov in aspirantov v Mariboru: Angust Spencil, predsednik; Ivo Jamnik, tajnik.

Osrednje društvo poštinih adiunktov, ofcijantov in aspirantov za Slovenijo v Ljubljani je sklenilo dne 9. marca 1919 sestanek, na katerega so bili vabljani zastopniki vseh poštinih uradniških organizacij (razen društva maturantov). Odzvali so se vabilu zastopniki društva pragmatičnih prometnih poštinih uradnikov, zastopniki društva uradnikov pošne uprave, to so nadpoštari, poštarji in poštni odpravniki, ter poštni adiunkti, ofcijanti in aspiranti. Namen sestanka je bil razgovor in predprilprava za združitve imenovanih kategorij v skupno društvo. Dosegel se je popoln sporazum posameznih skupin. Sprejeta je bila obširna spomenica, ki zahteva enotno ureditve poštnega uradniškega vprašanja in katerega zahteva združenje pošte in telegrafa v Beogradu do 15. marca 1919 v svrhu neposredne izročitve ministrstvu v Beogradu. Zastopniki posameznih skupin so prevzeli nalogo, poročati o tem razgovoru in sklepu svojim društvom, katere skličejo v prihodnjih dneh izredne občne zbere ter se definitivno in končnovečavno izjavijo in oprimejo tega že tako dolgo pričakovanega ziedinjenja. Nato se v kratkem dovrše predprilprava za veliko skupščino, oziroma se skliče ustanovni občni zbor novega velenomembnega društva. Led je prebit, prepad premosten! Na delo, za skupni stanovski blagor! Pri tem pa opomimo na nek žalosten pojav naših kolegij, katere se našemu vabilu niso odzvale, vsaj ofcijelno ne! Zeleti bi bilo pa sodelovanje vseh istih, katere se je pod staro Avstrijo gledalo preko ram.

Člani društva poštarjev in poštinih odpravnikov obtožba spola za Slovenijo se vabijo k rednemu občnemu zboru, kateri se vrši dne 23. marca 1919 v Ljubljani, restavrant »Novi svet«. Presernova soba, ob 2. popoldne. Za slučaj nesklepnosti ob določenem času se vrši isti dan in na istem prostoru eno uro pozneje skupščina pri vsaki udeležbi. Glavna točka dnevnega reda bo razpust obstoječega in ustanovitve društva vseh poštinih uradnikov Slovenije. Ustanovni občni zbor »Zveze trgovskih nastavitelencev na slovenskem ozemlju« se vrši v nedeljo, dne 16. marca 1919 ob pol 10. popoldne v dvorani Mestnega doma. Tovariši in tovarišice! Vsi v organizacijo!

Jesenjski Sokol se tem potom iskreno zahvaljuje odboru tukašnje plesne šole za vsoto 314 kron 20 vin. to je že drugo večje darilo Plesne šole v kratkem času Jeseniškemu Sokolu. To naj bo tudi odgovor tistim redkim, ki iščejo nasprotov tem Sokolom in plesno šolo. Kdor je količkar pozna Jeseniške razmere, tedaj mora samo odobravati in pozdravljati marljivo delovanje plesne šole ki zbira mladino in ji nudu zdrave in koristno zabavo ter jo varuje pred moralnim propadom, osebno sedaj ko je Sokolu onemogočeno delovanje v telovadnici. Le tako naprej! Na zdar!

Jesenjska plesna šola je darovala tukašnjemu Sokolu 143 K. v priliki svojega izleta v Mojstrano, za kateri dar, se odbor natpopolne zahvaljuje.

Celjsko pevsko društvo priredi v soboto 15. marca koncert v Mestnem gledališču. V nedeljo bo v Nar. domu celjskem. Začetek ob pol 8. zvečer, ozir. v nedeljo ob 3. popoldne. Na teh koncertih nastopi prvič v Celju najznamenitejša slovenska koloraturna pevka ga. Pavla Lovšetova iz Novega mesta. Pela bo med drugim najnovejšo Pavličjevo samospevo iz O. Zupančičeve shirke »Cicibana« in slovečo rusko pesem Alabijeve »Slavček«, kjer umetnica razpolaga z ozornim obsegom dve in pol oktave (od a do d-c). Spored bo pri vsakem koncertu drug za nedeljo osobito naše narodne. Obenem nastopi naša ljubka znanca iz lanskih koncertov — odlična pianistka gđ. Dana Koblerjeva, ki razen tega spremlja na klavirju točke ga. Lovšetove. Pevski zbor (čez 70 pevki in pevcev) bo po priglasitvi skladbe Adamiča, dr. G. Kreka, Ferjančiča, Risto Savina in dr. J. Ipavca, pa tudi jugoslovanske narodne pesmi. — Nastanek spored pridobitni! — Oddatene goste in ljubitelje pota opozarjamo zlasti na nedeljski koncert.

Plat. žensko društvo za Ptui in okolice je priredilo dne 9. marca v čitalniški prostorih nonavladno dobro oblikan protestni shod zoper lažna in nemška nasilstva. Zborovanje je otvorila s govorno besedo ga. dr. Fumagalli. Kamla je na veliko čelo, ki je to šola, postala zlat v vojski znanca

opravišati povsod, na drugi strani pa na delstvo, da stopa v novi demokraciji dobi tudi naše žensstvo v politično areno. Slovenske žene in dekleta vzgajajo svoj glas zoper lahe in koroške Nemece in ta glas naj bi hitel daleč tja med može, ki imajo v rokah usodo sveta, odnosno usodo naših bratov na zapadu in severu. Govorili so še tudi ga. Meža o jugoslovanskem laškom, koroški beguncu pa o koroškem vraštanju. Slednji se je bridko pritoževal nad brezbriznostjo prejšnje vlade, kojele te edino pripisoval krivico, da se razmere danes na Koroškem na tako žalostnem stališču. G. Rože pa je razlagal o grozovitostih Nemcev v Thalerhofu, kakor jih je videl in na sebi občutil sam. S prepovedanim »Lepe našec« se je zaključil ta lepo uspeši shod.

Lepa prireditve v Sempetru. Dne 2. sušca ob 3. popoldne t. l. bila je krasna ter slajna prva jugoslovanska veselica v pomoč Srbskih bednih otrok v gostilni Fran Florjaničevih v Sempetru pri Novem mestu na Dolenskem. Vršla se je v natlešem redu in v sporedu s šaljivo pošto. Čisti dobicek v znesku 50 K kot milodar Črbski otroci naših sotratov trpinov, poklonil se je predsednici gospej dr. Tavčarjevi v Ljubljani. Dali so darovali Jugoslovanski rodoljubi skupno 296 K. Vsa čast zavodnim Sempeterčanom in Smarječanom!

Aprovizacija.

+ Krušne komisije bodo uradovale v petek, dne 14. t. m. od 8. do pol 1. popoldne. Izdajale se bodo izkaznice za kruh in moko. Zamudnikom se ne bodo izdajale izkaznice na magistratu.

+ Iz seje mestnega aprovizacijskega osekja, ki se je vršila v torek dne 11. marca 1919 je poročati: Aprovizacija ima v svojih skladiščih še 70 vrec pšenične moke in en vagon koruznega zдробa. Zaloge krušne moke za dostavo tozaj za en dan in pol. — Če ne bi prislokoilo mestni aprovizaciji na pomoč tukašnje vojaško prekrbovališče, bi se morala ustaviti neka kruha. Vejaško prekrbovališče je po posredovanju mestnega župana pripravljeno, popoditi 6 vagonov krušne moke. Za krušno moko mora aprovizacija vrniti vojaštvu 6 vagonov koruznega zдробa, katerega pa tudi še nima. Pričakovati je, da se tekom prihodnjih dni glede preskrbe z moko preokrene na boljše in na bo Ljubljana več v vojni nevarnosti, da ji čez noč zmanjka kruha in moke. — Tekoči krušni teden se prodaja na izkaznice za osebo: ¼ kg ajdove moke à K 280 za kg. ¾ kg ameriškane moke à K 466 za kg. — Pekovska zadruga prosi da opusti aprovizacija svoje pekarnice in razdeli vso moko pekarni. Aprovizacijski osek se izraža, da to vprašanje za enkrat še ni aktuclno in se bo glede mestne pekarnice sklenilo pozneje. — Mlekarska zveza v Ljubljani naznanja mestni aprovizaciji, da s 1. marcem svrša ceno mleka od K 2-- na K 250 za liter. Mleko dobavlja Mlekarska zveza aprovizaciji za dojenčke in bolnike. Naznanjeni povisek aprovizaciji zaenkrat ne sprejme na znanje, temveč prosi aprovizacijo deložno vlado, da prsodi, ali je povisek cen mleka upravičeno ali ne. — Na ljubljanskem trgu se zahteva za telečje meso, prašičje meso, špeh in moko neprimerno visoke cene. Aprovizacijski osek pooblašča župana, da posreduje pri deložni vladi in zahteva, da vlada v varstvo konsumentov proti dražilecem živil vse potrebne ukrene. — Po zadnjih instrukcijah ministrstva za prehrano v Beogradu so odslej upravičeni nakupovati po vsem državnem teritoriju v prosti trgovini je javna aprovizacijska zastopstva. Posamezni trgovci in občiniki niso upravičeni podkupovati se prostega nakupa v Ljubljani so upravičeni nakupovati živila na teritoriju kraljevine SHS le žitni zavod mestna aprovizacija, vnovčevalnica za živino in vojna zveza. Mestna aprovizacija takoj organizira nakupno agencuro. Aprovizacija kupuje živila skupno z vojno zvezo. Za mestno aprovizacijo je odkazanih v Voivodini: 100 vagonov pšenice, 5 vagonov masli, 200 svini, 50 zabojev jalc, 5 vagonov suhega mesa in 3 vagona graha. — Aprovizacija bo skušala takoj nakupiti odkazna živila po svojih nakupovalcih. Za nakup živil bo potrebovala aprovizacija dva in pol miliona kron. Aprovizacijski osek pooblašča župana, da si proti naknadni odobritvi občinskega sveta preskrbi potrebni kredit. — Seje mestnega aprovizacijskega osekja se vrše odslej vsaki četrtek ob 6. zvečer.

+ Meso na rdečo izkaznice B bo delila mestna aprovizacija v petek, dne 14. t. m. in v soboto, dne 15. t. m. v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: v petek, dne 14. t. m. popoldne od 3. do pol 4. štev. 1 do 200, od pol 4. do 4. štev. 201 do 400, od 4. do pol 5. štev. 401 do 600, od pol 5. do 5. štev. 601 do 800, od 5. do pol 6. štev. 801 do 1000. V soboto, dne 15. t. m. popoldne od 1. do pol 2. štev. 1001 do 1200, od pol 2. do 2. štev. 1201 do 1400, od 2. do pol 3. štev. 1401 do 1600, od pol 3. do 3. štev. 1601 do 1800, od 3. do pol 4. štev. 1801 do 2000, od pol 4. do 4. štev. 2001 do 2200, od 4. do pol 5. štev. 2201 do 2400, od pol 5. do 5. štev. 2401 do konca.

+ Krompir za VII. okraj. Stranke VII. okraja dobe krompir v petek, dne 14. t. m. pri Mühlsu na Dunajski cesti. Določa se tale red: popoldne od 8. do 9. štev. 1 do 160, od 9. do 10. štev. 161 do 320, od 10. do 11. štev. 321 do 480, od 2. do 3. štev. 481 do 640, od 3. do 4. štev. 641 do 800, od 4. do 5. štev. 801 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 5 kg krompirja, kg stane 80 vinarjev.

+ Krompir za VI. okraj. Stranke VI. okraja dobe krompir v soboto, dne 15. t. m. in v ponedeljek, dne 17. t. m. pri Mühlsu na Dunajski cesti. Določa se tale red: v soboto, dne 15. t. m. popoldne od 8. do 9. štev. 1 do 140, od 9. do 10. štev. 141 do 280, od 10. do 11. štev. 281 do 420, od 2. do 3. štev. 421 do 560, od 3. do 4. štev. 561 do 700, od 4. do 5. štev. 701 do 840. V ponedeljek, dne 17. t. m. popoldne od 8. do 9. štev. 841 do 980, od 9. do 10. štev. 981 do 1120, od 10. do 11. štev. 1121 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 5 kg krompirja, kilogram stane 80 vinarjev.

+ Krompir za VIII. okraj. Stranke VIII. okraja dobe krompir v petek, dne 14. t. m. pri Mühlsu na Dunajski cesti. Določa se tale red: popoldne od 8. do 9. štev. 1 do 160, od 9. do 10. štev. 161 do 320, od 10. do 11. štev. 321 do 480, od 2. do 3. štev. 481 do 640, od 3. do 4. štev. 641 do 800, od 4. do 5. štev. 801 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 5 kg krompirja, kg stane 80 vinarjev.

+ Krompir za IX. okraj. Stranke IX. okraja dobe krompir v petek, dne 14. t. m. pri Mühlsu na Dunajski cesti. Določa se tale red: popoldne od 8. do 9. štev. 1 do 160, od 9. do 10. štev. 161 do 320, od 10. do 11. štev. 321 do 480, od 2. do 3. štev. 481 do 640, od 3. do 4. štev. 641 do 800, od 4. do 5. štev. 801 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 5 kg krompirja, kilogram stane 80 vinarjev.

Najnovejša poročila.

Telefonska poročila »Slov. Naroda« iz Zagreba.

USODA REKE ZAČASNO ŽE ODLOČENA?

Zagreb, 13. marca. »Jutrarnji list« poroča iz Reke, da so na Reki razširjene vesti, da je na mirovni konferenci glede Reke že padla odločitev in da je sklenjeno, da Reka ne pripade za sedaj niti Italiji niti Jugoslaviji, ampak da bo začasno internacionalizirana pod protektoratom ene izmed veleil. Italija se je trdovratno naprezala, da bi ona dobila ta protektorat, pa ji ni uspelo. Najbrže ga prevzame Anglija. Po preteku 5 let pa bodo velesile razsodile na podlagi izkušnji, komu naj Reka pripada. (Ta vest je najbrže poizkusna s francoske strani, vsekakor pa jo je treba sprejeti z vso rezervjo.)

ARETACIJA RADI ZLOČINOV ZACETKOM VOJNE.

Sarajevo, 13. marca. V Mostaru je bilo te dni aretiranih 56 oseb raznih veroizpovedanj radi sokrivde na krvavih dogodkih iz leta 1914.

PRIJETI TIHOTAPCI.

Karlovac, 13. marca. Oblasti so prišle na sled veliki tihotapskidružbi, kiji načeljuje predsednik mesarske zadruge Iv. Lukefič. Družba je dnevno spravljala velike množine živčva in drugih stvari do Bakra in od tam deloma z vozovi deloma po morju na Reko. Samo prošli petek je vrednost celega tihotapljenega blaga presegala 100.000 K, skupna vrednost pa več kot 10 milijonov. Tihotapci so pod ključem. Nakopičeno blago se jim je konfisciralo.

STRAJK BANČNIH URADNIKOV.

Zagreb, 13. marca. Štrajk bančnih uradnikov traja v polni meri dalje. Posredovanje poverjenika za socijalno skrb g. Bukšega je bilo brezuspešno. Glasilo stavkajočih javlja, da stopijo v štrajk tudi bančni uradniki v Sloveniji in Bosni. Z ozirom na notranji položaj in na velike težave, ki jih to gibanje povzroča, je vsako trgovaštvo najostreje obsojati, zlasti ker so n. pr. državni uradniki potrebnejši takojšnje pomoči.

OLAJŠAVE POSLANCEM.

Beograd, 13. marca. Odpravljena je cenzura za pisma poslancev, ravnotako jim je dovoljen interurbani telefonski in brzojavni promet v lastno rabo. (V Beogradu se namreč posluje vojaška komanda srbo-francoska in veljajo še vse vojaške omejitve.)

LAŠKI PRITISK POTOM SREDNJE-ZAVEZNIŠKE KOMISIJE.

Zagreb, 13. marca. »Narodna Politika« javlja iz Splita, da je interlirana komisija pod pritiskom laškega zastopnika ustavila splitski list »Jadran« za 8 dni.

REORGANIZACIJA ŽANDARMERJE.

Beograd, 13. marca. Reorganizacija žandarmierje na celem ozemlju Srbom Hrvatov Slovencev je izvedena. Žandarski zbor se deli na 6 brigad. V Beogradu so nameščeni 3 bataljoni, v Sarajevu 3, v Zagrebu 3, v Ljubljani 2, v Skoplju 2 in v Splitu 1 bataljon.

NOV SRBSKI LIST.

Sarajevo, 12. marca. V nedeljo popoldne se je vršila v Sarajevu konferenca nekaterih meščanov ter se je sklenilo izdati nov list pod imenom »Srpska Rijeka«. Glavni urednik bo Stipo Kobasica, bivši »Rauchov Srbini«, kakor ga je krstil Pribečević.

Poročila ljubljanskega korespondenčnega urada.

NA NAŠI SEVERNI MEJLI SOBOTA OSVOJENA.

LDU poroča z dne 13. marca iz uradnega vira: Dne 12. marca ob dveh popoldne so naši oddelki zopet osvojili Soboto, ki so jo napadle nemške koroške čete. Pri Drumljah in zapadno od Laboda so Nemci streljali s strojnimi na naše postoj

Prima - Bosanske slive - Prima!

"BAKAM" trg. šped. in kom. del. družba, ki prodaja dokler je zaloga, prvovrstne bosanske slive à K 5.— za kg. Oddajajo se le samo cele vreče po kg 80. Vreče je prinesli seboj. 2962

Pozor, aprovizacije in tvornice!

Zivila: svinjska mast, moka, sir, pristni lptavski itd., v kolikor se dobe izvoznim dobavljam cenó. Kupujem vse industrijske rekompensacijske predmete. Proselec za brzojavne in pismene ponudbe in oferte.

G. GRUIC, Velika Kikinda (Nagykikinda) Banat.

==== Priporočam se za =====

SOBNO SLIKARSKA DELA

ob točni izvršitvi in zmernih cenah. — Sprejemam tudi naročila z dežele Franc Ambrož, Ljubljana, Rimska cesta šte. 11.

I. Jugosl. tvornica štapova Sunja, Hrvatska.

Preporuča sve vrste izrađenih štapova (izprehajalnih palic) na malo in veliko uz najjeftinije dnevne cene; uzorak šalje se pouzecom. 1616

Na privatnem učilišču Legat v Mariboru

se prično 1. aprila 1919 novi tečaj za stenografo (slovensko in nemško) strojeplaje (slovensko in nemško) pravopisje v zvezi s trgovskim spisjem, računstvo v zvezi z navadnim knjigovodstvom, lepopisje, slovenski in nemški jezik. V nadaljevanem tečaju za slovensko in nemško jezik v korespondenca. — Natančn. jba pojasnila v privatnem učilišču Legat, Maribor, Vetrinjska ul. 17, I. nadstr. — Prospekt zastoj 2961

Bencin ali bencol

kupim takoj.

Fr. Škafar, strojno mizarstvo, Ljubljana, Rimska cesta šte. 16.

Kupujte pletarske izdelke

kakor: ketarice za razpošiljanje sadja, torbice za gospodarstvo, papir, pecivo, za potovanje, svetilčne mislice, mislice za ročna dela, vrtno in sobno pohištvo, kakor tudi vse druge pletenine, katere izdeluje in razpošilja po zmernih cenah. 3028

Pletarska šola uprave begunskega taborišča Širnšče pri Ptuj.

Mesarske tehtnice

lastnega izdelka ima v zalogi trdka KAROLUSAR, Maribor n. D. Grajska ulica šte. 28. — Tovarna vsakovrstnih tehtnic. — Cene zmerne. — Popravila točno in ceno.

THE REX CO

Ljubljana, Šelenburgova ul. 7, I. nadstr

(nasproti glavne pošte.)

Trgovina s pisalnimi, razmnoževalnimi in računskimi stroji, pisarniškim pohištvom ameriškega sistema ter vsemi pisarniški potrebščinami. 3041

Sprejemajo se tudi vsa tovrstna popravila.

Gonilni jermeni

Pasovi za dolgula. — Transportni trakovi

impregirano, iz čistih platnenih niti.

Podjetje za indstr. potrebščine

KATTNER & CO., Gradec (Graz) 23.

Dobavljamo vse tehnične predmete. Izvoznice preskrbimo mi.

Na mnogobrojna pisma kakor tudi ustmena vprašanja novolujem si tem potom vsem zainteresiranim naznaniti, kaj imam vedno v zalogi:

pohištvo, mehki les, barvano,

omare, postelje, mize, stole, obešala za obleko umivalnike, kuhinjske opreme, žimnice (federmađraci, dratmadraci), pisalne mize v večjem številu, nadalje imam vedno veliko zalogo

tudi pohištva iz trdega lesa.

Priporočila se 2674

trgovina pohištva

Vido Bratovž

Ljubljana. (Kolizej). Ljubljana.

Prodajalno čevljev v Celju v hiši Mar. doma

je otvorila mirenska "Čevljarska Zadruga" t. & Mozirje. Čevlji iz pravega usnja v vseh vrstah od delavskih do elegantnih. Trpežno ročno delo. Oglejte si osebno! 2897

Kupim do 20. marca 1919 vsako množino ježic

po najvišji dnevni cen. — Prosim ponudbo pismeno kakor tudi množino in ceno.

Jakob Paušič, Novo mesto št. 78.

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

====

Zastopnike

na vseh krajih Slovenije pod ugodnimi pogoji za tako generalno zastopstvo. Pivo jagod. turca tobaka, soda, palina, paha in mila. K. Mohorčič, Novo mesto št. 81, Dolenjska.

Najpopolnejši, neprekosljiv produkt je mlo z znamko

"SRNA" Ig. Fock, tvornica mila in sode, Kranj.

Ugodna prilika za nakup špeha!

Špeh od pitanih prašičev, najboljši vrste oddajam od sobote 15. do srede 19. t. m. po K 30.— kg. Od četrtka dalje po primerno višji ceni. 3056

Jakob Jesih, mesar, Šolski drevored, Ljubljana.

Kupujem marvu, telice, svinje, mast itd.

po dnevni cijenama. Preuzimujem takodjer na komisiju prodaju gore navedenega blaga za čitavu Sloveniju. Cijenjene ponudbe šalji se na Janko Popović, veletrgovina živom i zaklanom marvom, Ljubljana. 2941

Trgovci! Trgovci!

Nudim: kremo za čevlje najfinije vrste (terpentinovo kremo) črno, znamke "Perfeks", po K 19.— in 34.— tucat, "Erdale" po K 19.— tucat, "Erupe" in "Bieleroi" po K 19.— tucat, la la poper Singapore kg po K 140.—, la jedro mlo K 12.— kg, cigaretna stročnice (Hils) po K 13.— in 14.— za 1000 kosov, kristalno sodo za pranje po K 260.— za 100 kg, cigaretna papirke Ottoman in Golub ter vse drugo blago. Naročila na:

Prvo dol. zastopstvo "Metropol" Novo mesto 81, Dolenjsko.

! SVETLA !

Baterije, žarnice, elektrotehnični predmeti, (izdelek svetovne slovenske tvornice). Generalna reprezentanca za en gros v kraljevstvu SHS

JANKO POGACAR, ZAGREB, 1682

časno Ljubljana, Rimska ulica št. 29/L

Zamenjam veleposestvo Prenosdvor,

arondirano, 42 orolov, ležeče tik južne železnice, 5 km od postaje Poljčane. 1 km od postaje Zbelovo: vila s milom, 8 sob s pohištvom, hiša za maderja, druga za viničarje, gospodarska poslopja; vse prenovljeno leta 1914; dva konja, 7 glav goveje živine, tri svinje, voze, sode, orodje; vinograd 10.000 novih trsov od leta 1912, 500 sadnih dreves — za hišo v Mariboru ali v Ljubljani. — Cenilna vrednost 200.000 K. — Dr. Ivan Radolj, odvetnik, Kranj. 2739

Vse inozemske dnevnike "L' Echo de Paris", "Journal", "Times", ter tedniki "L' Illustration", "Graphic", inozemske tehnične in modne časopise dobivate najlažje potom knjigarne 2930

Kleinmayr & Bamberg, Ljubljana

Kongresni trg št. 2.

Zahtevajte cenovnik. Zahtevajte cenovnik.

Čemu za pomlad nove obleke

ako se s prebarvanjem starih in kemičnim čiščenjem zamazanih dobe lete. Najmodernejše barve, prihranek denarja. Nitra in točna izvršitev. 2930

Pri in največji jupci. tovarna za barvanje, kemikalije, pranje in svetlokanje perila

JOS. REICH, Podružnica: Šelenburgova ul. 4.

Pešna naročila se točno izvršujejo.

Razpis.

Pri gozdarskem oddelku deželne vlade za Slovenijo (poverjenstvo za kmetstvo) v Ljubljani je namestiti začasno

pisarniškega slugo.

Pravilno kolkovane prošnje, opremljene z rojstnim listom, z dokazili pripadnosti h kraljevini Srbiji, Hrvatstvu in Sloveniji in dosežanjem službovanju ter zdravniškim izpovedalom o sposobnosti za izvrševanje službe je vložiti do 17. marca 1919.

Vojni invalidi — sposobni za službo — imajo prednost v smislu navedbe deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani z dne 23. novembra 1918, št. 115.

Gozdarski oddelek deželne vlade v Ljubljani, dne 10. marca 1919. 3029

Cement beton cement beton cement

JOSIP CIHLÁŘ

betonska tvornica . . Ljubljana

nasproti topničarski vojašnici

prevzema vsa v to stroko spadajoča dela i. s. železobetona, stropove, tlakovanje cest, hodnikov, kanalizacije, fundamente, ograje itd. Izdeluje vsa kamnoseška dela v umetnem kamnu i. s. stopnice, balustrade, plošče za veže, korita itd. Priporočila zaloge beton. cevi, plošč za tlak itd. 2730

Prodaja portland cementa.

Cement beton cement beton cement

SVETOVNI IZDELKI

elektr. žarnice, elektroteh. in instalac. material dobavi

Wolfova ul. 3.

J. C. Kotar

Ljubljana

Fotomanufaktura

Wolfova ul. 3.

Wolfova ul. 3.

Wolfova ul. 3.

Wolfova ul. 3.

Wolfova ul. 3.

Wolfova ul. 3.

Wolfova ul. 3.

Wolfova ul. 3.

Wolfova ul. 3.

Wolfova ul. 3.

Wolfova ul. 3.

Wolfova ul. 3.